

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Cek. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.
Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tužega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

SCOVENE

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.
Filiale:
Novo mesto.

Bollettino No 1000

Gafsa e Sveitlu occupati in Tunisia

2867 prigionieri, 169 carri armati,
95 automezzi blindati, 36 cannoni,
66 pezzi di artiglieria e 6 aeroplani
Due piroscafi affondati

Il Quartier Generale delle Forze Armate
comunica:

Le azioni locali in corso nel settore centrale
del fronte tunisino hanno avuto ulteriori fa-
vorevoli sviluppi, portando alla occupazione di
Gafsa, raggiunta fino dal giorno 15 e di Sveitlu.
L'aviazione italo-germanica ha portato il suo
efficace concorso con lancio di bombe e mitraglia-
menti a volo radente su concentramenti di truppe
e di automezzi.

Nel corso di questi combattimenti sono stati
fatti complessivamente 2876 prigionieri e cat-
turati o distrutti 169 carri armati, 93 automezzi
blindati, 36 cannoni semoventi, 66 pezzi di arti-
glieria di vario calibro, 6 aeroplani e gran nu-
mero di autocarri.

Un attacco sferrato dal nemico nel settore
settentrionale è stato respinto.

I porti di Tripoli e Bengasi sono stati
bombardati.

Sul Canale di Sicilia un cacciatorpediniere
germanico ha abbattuto un plurimotore britannico.

Nella notte sul 18 una formazione di nostri
aereo-siluranti, nonostante le pessime condizioni
atmosferiche, attaccava al largo delle coste alge-
rine un convoglio nemico scortato: quattro pi-
roscafi, di cui uno da 10.000 tonnellate risultano
colpiti, due di essi sono successivamente affondati.

Nota al Bollettino nr. 10000. Nell'azione di
nostri aereo-siluranti contro un convoglio nemico,
di cui al Bollettino odierno si sono particolar-
mente distinti i seguenti piloti: Capitano Oscar
Pegna e Giulio-Cesare Graziani, Tenenti Carlo
Faggioni, Mario Belloni, Portos Ammannato, So-
totenenti Carlo Prister, Ottone Spanza, Luigi Sal-
vatore, Maresciallo Sesto Moschi, Sergente Maggior-
e Pietro Merlo.

Vojno poročilo št. 1000

Gafsa in Sveitlu zasedena v Tunisu

2867 ujetnikov, 169 tankov, 95
oklepnih avtomobilov, 36 samo-
strelnih topov, 66 topov in 6 letal
Dva parnika potopljena

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Tekoči krajevni nastopi na srednjem odse-
ku tuniskega bojišča so imeli nadaljnje ugod-
ne razvoje ter so dovedli do zasedbe Gafse, do-
sežene od 15. t. m. in Sveitlu.

Italijansko-nemško letalstvo je izdatno sodelo-
valo z metanjem bomb ter s streljanjem na zbirali-
šča čet in avtomobilskih vozil.

V teh bojih je bilo prijeto skupno 2876 ujet-
nikov ter zajetih ali razdejanih 169 tankov, 95
oklepnih avtomobilov, 36 samostrelnih topov, 66 to-
pov različne velikosti, 6 letal in veliko število av-
tomobilov.

Na severnem odseku je bil odbit sovražni
napad.

Pristanišči Tripolis in Bengazi sta bili
bombardirani.

Nad Sicilskim prelivom je nemško lov-
sko letalo sestrelilo večmotorno angleško letalo.

V noči na 18. februar je skupina naših torped-
nih letal brez ozira na slabe vremenske razmere ob
afriški obali napadla zaščitno sovražno la-
dijsko spremeljavo: štirje parniki, med njimi eden
10.000 tonski, so bili zadeti in dva sta se naknadno
potopila.

Dodatek k vojnemu poročilu št. 1000: V na-
stopu naših torpednih letal proti sovražni spre-
mljavi, o katerem govori današnje vojno poročilo, so
se posebno odlikovali naslednji letalci: kapetana
Oskar Pegna in Giulio-Cesare Graziani, poročniki
Carlo Faggioni, Mario Belloni, Portos Ammannato,
podporočniki: Carlo Prister, Ottone Spanza, Lu-
igi Salvatore; narednik-vodnik Sesto Moschi, na-
rednik Pietro Merlo.

USA se vmešavajo v notranje španske zadeve

Buenos Aires, 19. februarja, AS. Še enkrat
so se pokazala imperialistična stremeljenja ame-
riškega naroda in njegova želja, da bi se Zdru-
žene države vmešavale v politiko vseh držav, naj
si bodo sovražne ali nevtralne in ostrih kritikah,
ki so se vzdignile v Združenih državah proti ame-
riškemu poslaniku v Madridu Charltonu Hayseju,
ker je izjavil, da je Združenim državam vseeno,
kakšno vladno obliko ima Španija. Nezadovoljstvo
javnega mnenja izraža znani časnikar Aleksander
Uhl v svojem članku v newyorškem listu »P. M.«
zatrjujoč, da je Hayse gotovo ravnal v soglasju
z ameriškim zunanjim ministrstvom. Časnikar
nato dodaja: »Zopet smo se oddaljili od naše poti,
samo da bi pomirili bojazen fašističnega diktatorja
Španije in znova smo razočarali upe španske re-
publike. To je poseben način za pobijanje fa-
šizma. Poslanik Hayse je izjavil, da so spremembe
v španskih političnih in socialnih ustanovah stvari,

ki zadevajo Špance, živče v Španiji, ne pa po-
bege Špance ali Špance, živče v Združenih drža-
vah. Ali je hotel poslanik z besedo pobegli Španci
označiti tisoče republikancev in tisoče španskih
izseljencev? Ti tisoči in tisoči oseb niso izseljeni,
ampak so prve žrtve fašizma in če jih ne bomo
upoštevali, bomo zopet še enkrat postali izven
naše prave poti.

Gandi je vedno slabši

Tokio, 19. februarja, AS. »Mainichi«
piše o poslabšanju Gandijevega stanja ter poroča, da se
kljub najstrožji angleški cenzuri zdi, da je Ma-
hatma odklonil ponudbo, da bo spuščen na svobo-
do, če bi takoj zahteval prenehanje sovražnega
delovanja indijskih rodoljubov.

Sovjetski napadi zavrnjeni

Hudi boji ob Doncu, pri Markovu ter jugovzhodno od Orela - Sovražnik
je imel najtežje izgube ob Ilmenskem jezercu

Hitlerjev glavni stan, 19. februarja. Nemško
vrhovno poveljstvo objavlja:
V zapadnem Kavkazu in ob spodnjem
Kubanu je bilo ob nastopajočem južnem vre-
menu samo bojno delovanje krajevnega pomena.
Pri tem so lastni napadi južno od Novorosijs-
ka dalje napredovali.

Na bojišču ob Doncu in na prostoru pri
Markovu je sovražnik spet napadel z močnej-
šimi silami in je bil zavrnjen deloma v hudih
borbah.

Številni sovražniški sunki jugovzhodno od

Orela so se izjalovili. Nasprotnik je bil v proti-
napadih vržen nazaj in je bilo pri tem uničenih
množico tankov. Letalstvo je napadalo zbirališče
oklepnih vozil, topniške postojanke in sovražne
kolone na pohodu ter tako občutno razbremenje-
valo oddelke kopenske vojske.

V nadaljevanju močnih napadov jugovzhodno
od Ilmenskega jezera je utrpel sovražnik
najtežje izgube ljudi in materiala. Kljub najmoč-
nejši podpori oklepnih vozil in bojnih letalcev je
bil nasprotnik povsod zavrnjen pred nemškimi
glavnimi borbenimi črtami.

Iz govora ministra dr. Goebbelsa:

Trda in totalna vojna do zmage

Berlin, 19. febr. AS. Nemški propagandni mi-
nister dr. Goebbels je včeraj govoril pred ogrom-
no množico ljudstva o krizi na vzhodnem bo-
jišču in o totalni vojni ter je v bistvu razvijal
naslednje tri misli:

1. Če nemška vojska ne bi mogla odstraniti
nevarnosti, ki prihaja od vzhoda, bi Nemčijo
in takoj za njo vso Evropo preplaval val boljš-
evizma.

2. Samo nemška vojska in vojske nemških
zaveznikov morejo rešiti Evropo pred to neiz-
merno nevarnostjo.

3. Nevarnost že preti in je zato treba na-
stopiti hitro in temeljito, zakaj sicer bo pre-
pozno.

Pri razvijanju teh treh misli je minister
dr. Goebbels zlasti razložil delovanje mednarod-
nega judovstva, da bi se v kalj zatlro rojstvo
malih narodov. Govornik je razkrinjal in po-
jasnil vse politične spletke judovsko-bogataško-
boljševiške klike. Dejal je, da je na nevarnost,
ki je postala zdaj stvarna in velika, treba od-
govoriti z vsemi silami, ki z njimi Evropa raz-
polaga. Narodni socializem, ki se je navadil
gledati stvarnosti v obraz, pa naj bo ta stvar-
nost kakršna koli, ter označevati reči z njiho-
vim pravi imenom, se točno zaveda vse teže
nevarnosti in dileme, pred katero se je danes
znalo življenje narodov: ali Evropa, ki bi jo
varovalo orožje Osi, ali pa boljševiška Evropa.
Nemčija se tega zaveda in je odločena, boje-
vati se do zmage brez kakršnih kompromisov.
Ves nemški narod navdaja ena sama misel, mi-
sel na trdo in totalno vojno. Preveča ga eno
samo prepričanje, prepričanje v zmagoviti
konec.

Na veliko nevarnost, na napad, ki ga je
sprožil ves 200 milijonski narod, ki se je 25 let
pripravljaj na vojno, je Nemčija odločena, da
odgovori prav tako v totalitarni meri in žrtvuje
svoje življenjsko udobje v to, da poveča svojo
lastno vojaško moč. V zvezi s tem je minister
dr. Goebbels omenjal ukrepe, ki so bili in bodo
še izdani za doseg tega namena, ukrepe, ki
gredo za tem, da bo Nemčija lahko poslala na
bojišče ležaje vojakov, in da bo po tovarnah,
ki delajo za vojno, na razpolago dovolj delov-
nih moči. Odpovedati se nekaterim ugodnostim,
na katere je bilo nemško ljudstvo doslej nava-
jeno, začeti pravo špartansko življenje, žrtve,
ki naj jih dajejo vsak dan vsi v enaki meri
brez razlike stanov in poklicev — vse to je ne-
izprosna zapoved sedanjega trenutka. Ves nem-
ški narod si je glede tega povsem edin.

Minister Goebbels je potem govoril o do-
godkih na bojiščih ter dejal, da Nemčija bide
ta veliki boj z vso resnostjo. »Nam ob boku
stoje naši hrabri in zvesti zavezniki,« je dodal
minister Goebbels, »Italijanski narod,« je nato
nadaljeval med enodusnim in dolgotrajnim
ploskanjem vseh poslušalcev, »bo pod vodstvom
svojega velikga Duceja neizprosno nadaljeval
boj ob naši strani vse do zmage. V Vzhodni
Aziji je hrabri japonski narod prav tako trdno
odločen, da ne odloži orožja, dokler ne bo iz-
vojevana zmaga.«

Protiboljševiško stališče Španije in Portugalske

Rim, 19. februarja, AS. »Messaggero«
je objavil članek bivšega ministra za ljudsko kul-
turo Pavolinija, ki poroča o tajni okrožnici
vsem protizidarskim ložam Iberskega polotoka,
o kateri pišejo madridski listi in jo v vrezirno
komentira španski in portugalski tisk. Ta okro-
žnica zagotavlja, da bi v primeru anglosaške

zmage imele Španija, Portugalska in Francija
demokratski režim pod angleško zaščito in da
se jim zato nič ni treba bati boljševizma.
Okrožnica poziva vse protizidarske, naj širijo
to idejo. Značilen je odmev Španije in zlasti
Portugalske, stare angleške zaveznice. Vsi listi
očitajo iberskim protizidarskim, da je ravno
demokracija odprla boljševizmu vrata v Fran-
cijo, na Portugalskem in v Španiji. Španski re-
publikanski demokrati so uživali podporo boljš-
evikov, ki so umorili Calva Sotela ter pobili
nešteto duhovnikov in vernikov. Demokracija
ni straža, ki bi zapirala vrata komunizmu, mar-
več mu jih odpira. Izkušnja je že več ko dovolj.
V zvezi s tem komentira portugalski list »Voz«
atlantsko karto, ki pravi, da si bodo po anglo-
saški zmagi vsi narodi lahko svobodno izbrali
vladno obliko, ki jim je všeč, ter sprašuje
Churchilla in Roosevelta, kaj bi storila, če bi
si narod zopet izbral fašizem ali narodni socia-
lizem, ker je večina italijanskega in nemškega
ljudstva za tako obliko. Ali kdo bi mogel ovi-
rati kak drug narod, če bi si izbral podobno
vlado — sprašuje nadalje list — španski in
portugalski listi pa v glavnem pravijo, da če-
prav jim Angloamerikanci hočejo dati svobodo,
ne zahtevajo drugega kakor svobodno rešiti
svoje civilno in duhovno življenje proti tistim,
ki ga smrtno ogrožajo. Oni hočejo svobodo, za
katero so umirali njihovi mučeniki. Hočejo svo-
bodo, da ne bi postali boljševiki.

Tudi ponovni poskusi Sovjetov, da bi južno
od Ladoškega jezera in pred Petrogra-
dom prodrli našo fronto, so se krvavo zrušili.
V protinapadu je bila skupina sovražniških sil
obkoljena in uničena.

Divizija španskih prostovoljcev ima poseben
delež pri zavrnitvi številnih sovjetskih napadov.
Nočni napad naših bojnih letal na mesto in
pristanišče Murmansk je imel dober učinek.

V Tunisu gre bojno delovanje uspešno dalje.
Na morju pred Alžirjo so nemške in ita-
lijanske letalske sile pri obstreljevanju močno
zavarovanega zaščitnega konvoja dosegle nadalj-
nje uspehe. Ena lahka križarka in trije veliki pre-
vozniki so bili zadeti s torpedi. Z uniče-
njem ene izmed trgovskih ladij se lahko računa.

V poznih večernih urah včerajšnjega dneva
je oddelke sovražnih letal napadel severno-
zapadno Nemčijo in metal razdiralne in
zažigalne bombe na področje mesta Wilhelmshaven.
Prebivalstvo, predvsem v okolicih kra-
jih, je imelo izgube. 9 napadajočih bombnikov je
bilo sestreljenih.

Berlin, 19. febr. AS. Davi so angleška letala
priletela nad področje nemškega zaliva. Nemški
lovci so prestregli sovražne skupine že ob obali.
Nekaj angleških letal je kljub temu navzle moč-
nemu protiletalskega odpora zmetalo nekaj bomb,
ki so zaradi goste megle padle daleč vstran od
predvidenih ciljev. Več sovražniških bombnikov
je bilo sestreljenih.

Berlin, 19. februarja, AS. Iz pristojnega vira
se je izvedelo, da so nemška bojna letala napadla
vojaške cilje v zalivu Kandalakša v Belem morju.
Povzročena je bila velika škoda. Tudi naprave
murmanske železnice so bile poškodovane.

talni vojni, ki jo Nemčija in njeni zavezniki na-
meravajo izvajati vse do zmagovitega konca.

Na vsako teh vprašanj je navzoča množica
odgovorila z dolgotrajnimi in navdušenimi vzkliki:
»Führer, ukazaj, mi ti bomo sledili!« Slovesnost je kon-
čala s petjem narodnih himen.

Malo pred začetkom zborovanja je prispela v
ogromno areno berlinske Sportne palače vrsta fa-
šistov iz Berlina z italijanskim veleposlanikom na
čelu. Vsi so bili v črnih srcah in so sprožili pri-
srčne in hrupne manifestacije simpatij med na-
vzočimi.

Ogromne ruske tankovske izgube

Berlin, 19. februarja, AS. »Il Popolo d'Italia«
poroča iz Berlina o velikih sovjetskih tankovskih
izgubah pri zadnjih bitkah. Od 12. januarja je bilo
uničenih pri Ladoškem jezercu 605 jeklenih orja-
kov, nato pa še 33 od enega samega bataljona
strelcev iz Vzhodne Prusije, ki so vzdržali glavni
sovražni sunek. Nadaljne uspehe je doseglo top-
ništvo, pa tudi protitankovski topništvo, ki je
zadnje tri dni onesposobil 41 tankov, med njimi
množico modela »T-34«. Tankovske ruševine, ki se
vedno bolj grmadijo na obširnem pokopališču
oklepnikov tako južno od Ladoškega jezera kakor Ilmen-
skega jezera, spominjajo na dve veliki bitki, eno
28. novembra 1942 in drugo 27. januarja, ki se je
razblinila po uničenju 515 sovjetskih tankov. Med

zimo je bilo samo na teh dveh odsekih uničenih
1162 sovjetskih tankov.

Včeraj je zopet divjala bitka med Orelom in
Azovskim morjem. Središča bitke so bila v okolici
Harkova, kjer si sledijo napadi in protinapadi,
pri katerih imajo Sovjeti velikanske človeške in
gmojne izgube. Na jugu se metodno nadaljujejo
določeni premiki ob obali Azovskega morja, niso
pa objavljeni nikakršni zemljepisni podatki o teh
strateških premikih. V doneški kotlini potekajo
prav tako v redu zapovedani nemški in zaveznikiški
premiiki. Edina sovražna skupina, ki jih je sku-
šal ovirati, je bila obkoljena in uničena. Poro-
čajo tudi o bojih na skrajnem severu blizu Mur-
manska, kjer je imel sovražnik težke izgube.

Švica v boju proti komunizmu

Bern, 19. febr. AS. Kazensko sodišče v Lausan-
ni je izrekel obsodbo proti podtalni zaroti na švi-
carskem ozemlju, ki je nasprotovala zakonu z dne
26. novembra 1940, kateri preprovačuje komunistič-
no stranko v Švici. Zanimiva je motivacija obsod-
be, ki zatrjuje, da je komunistična stranka za Švi-
co dvojna nevarnost, bodisi v notranjem ali zuna-
njem pogledu, ker je stranka odvisna od Sovjetske
Rusije in od komunistične internacionale, ki hoče-
ta izvesti svetovno revolucijo. Komunistična stranka
v Švici je smatrala, da je prišel ugoden trenu-
tek za pospešitev razdiralnega dela. Utemeljitev se
končuje takole: Naša nevtralnost nam ne dovoljuje,
da bi postali žarišče revolucionarnega gibanja. Pri-
vrat se je zgodilo, da je bilo načelo nevtralnosti
izvrčno upravljeno v zvezo z notranjo švicarsko
borbo proti komunizmu. Privrat je tako načelo —
ki naj v strogo juridičnem smislu služi zato, da
obrani državo pred vojno — bilo tolmačeno ek-
stenzivno ne le za obrambo lastne notranje varno-

sti, marveč tudi tako, da odpravi morebitno ne-
varnost, ki zanima druge države. Dejstvo, da je
švicarska zveza skozi 20 let vedno odločno odkla-
njala ekstenzivne normalnih diplomatskih odnosov s
Sovjetsko Rusijo, je vsebovalo že znatno oddalje-
te od načela politične nevtralnosti, in notranje od-
redbe proti komunističnemu delovanju v Švici po-
trjujejo, da ni možna nikakršna nevtralnost do boljš-
evizma.

Milijarda ljudi v Vzhodni Aziji bo dosegla zmago

Nanking, 19. febr. AS. Tukaj so se začela
dela na neki vojaški konferenci, ki bo trajala
tri dni, z govorom predsednika Vančingveja, ki
je podčrtal važnost naloge, katero igra Kitajska
pri zavarovanju zaledja za japonsko vojsko in
dodal, da so se preteklega decembra njegovi
pogovori z japonskim ministrskim predsednikom
Tojom v Tokiju končali s skupnim prepričanjem,
da bo vzhodna Azija z milijardo ljudi sigurno
dosegla zmago, katere bo dovela do ustaliwe
nove dobe in blagostanja. Preden so se začeli
posveti, je povzel besedo glavni svetovalec na-
rodne kitajske vlade, japonski general Matsui.

Presenečenje v Newyorku in Londonu

Stockholm, 19. febr. AS. Iz New Yorka po-
ročajo, da je moral neki ameriški dopisnik iz
tuniskega bojišča, ki je komentiral slabo pre-
stano prvo preizkušnjo ameriških sil, priznati
večjo taktično sposobnost Osi, kakor tudi večjo
spretnost in večjega bojnega duha italijansko-
nemških sil v primeri s severnoameriškiimi si-
lami. Dopisniki švedskih listov pravijo, da je
v vseh londonskih krogih vzbudilo globoko za-
skrbljenost poročilo, da so bili ameriški tanki
onesposobljeni za boj po prvih topovskih
udarcih.

Povezanost med madžarskim delavstvom in vojaštvom

Budimpešta, 19. febr. AS. Minister za narodno
obrambo general Nagy je govoril na velikem de-
lavskem zborovanju, ki ga je organizirala madžar-
ska delavska zveza. Delavska množica mu je ognje-
vito vzklikala. Izjavil je, da, 'kjer obstoja soglasje
interesov med delavskimi množicami in borečo se
armado ne more izostati uspeh orožja. General
Nagy je nato izrazil delavcem visoko pohvalo za
delo, ki ga opravljajo v popolni solidarnosti z voj-
eko, ki se bori proti boljševizmu.

»Roka pravice« in še kaj v dvorani županov

V ljubljanskem mestnem muzeju je toliko znamenitosti, da je vredno, da ga človek večkrat obišče. Zadnjič sem popisal kratek ogled dvoran, v katerih je razstavljen staro pohištvo različnih slogov. Značilna je vsaka malenkost, vsak predmet od velikih kosov pohištva pa do oljnih svetilk, lestenecv, stenskih slikarjev, stropov, ključavnic pa vse do stojala, ki zadržuje odprta vrata. Tu vidiš lepe predmete, katere so nekdanji izdelovali mizarji, rezbarji in parastarji a posebno ljubezni, pa tudi take, ki so se morali umakniti modernim izumom in za katere dandanes komaj veš, za kaj so jih uporabljali.

Posebno zgornje so stare slike, ki so razstavljene v sobi pred dvorano županov. Kako se je spremenila podoba Ljubljane v teku zadnjih desetletij in kako šele v zadnjih desetletjih! Tu vidiš staro Ajdovščino s spomenikom sv. Trojice (ki je sedaj na Kongresnem trgu), nekdanji frančiškanski samostan, poglede na Ljubljano iz začetka 18. stoletja, trnovsko cerkev in staro podobo ljubljanske garde. Ogledujoč si podobe z malimi, toda lepimi starimi hišami in razveselili se travnikov, ki so se razprostirali tam, kjer so dandanes moderno urejeni trgi. Sedaj laže razumeš narodno pesem, ki poje o Ljubljani — dolgi vasi! Pogled se ti zastavi na nekaj desetletij stari fotografiji ljubljanskih

skih maturant. Tu vidiš dekliško modo, ki spominja na stare družinske albume; znane oblike gledač, kakor da si jih srečal včeraj na ulicah. Obrazi, ki se ponavljajo v hčerkah nekdanjih pomolnih maturant.

V dvorani županov se zaustavijo oči najprej na visoki stropi »roki pravice«. Drog z roko in mečem je visel v starih časih na pročelju rotovža. To je bil znak tržnega sodstva. Spodaj pod roko pravice je lesen stol, podoben skromnemu prestolu. Na tem stolu je sprejemal L. 1564. nadvojvoda Karel mestne očete, ki so se mu prišli pokloniti. Z občasno ga ogulili in mu odvzeli nekdanji sijaj. V bližini stoji Čojzov bolniški stol z dvema velikima in enim malim kolesom. Na njem je sedel in se prevažal po stanovanju, ko ni mogel hoditi. Kolesa so seveda brez gume, katere takrat še niso poznali in so okovana z železnimi obroči.

V dvorani županov je še več predmetov, ki spominjajo na Čojza. Njegova baročna poč za gradu Brdo in lepi keramični izdelki v omari ob steni. Ti izdelki se spominjajo na nekdanje Čojzove keramične delavnice na Gradišču. Tu so shranjeni tudi veliki portreti ljubljanskih županov. Začnejo

se s podobo Mihaela Ambroža, ki je zasedel županski stol L. 1861. Podoba alikarja Strojja je dobro ohranjena. Potem se vrstijo portreti P. Grassellija (G. A. Kos), Iv. Hribarja (I. Koblica), Iv. Tavčarja (I. Vavpotič), Lj. Periča (I. Vavpotič), D. Puca (I. Vavpotič) in Vl. Ravnharja (A. Bucik). V dvorani županov so spravljene tudi razni umetniški izdelki, katere je dobila mestna občina v dar od drugih mest. Ob steni sta dva starinska, slabo ohranjena kipa Adama in Eve, katere so prinesli iz starega ljubljanskega rotovža. V omari na nasprotni strani vidiš med drugim tudi žezlo ljubljanskega mestnega sodnika iz leta 1500. »Salve sancta justitiae« je napisano na njem. Zraven leži pečatnik, pa bidermajerska ura ljubljanskega izdelka in nekatere druge posebnosti.

Posebnost opaziš tudi na hodniku: nekakšna krona ali šopek, sestavljen iz 365 sadežev in rastlin, in drugi ročni izdelki iz zapuščine Antonije Kadivec.

V zvezi z zadnjim poročilom o obisku v mestnem muzeju so me opozorili, da se palača v Gosposki ulici št. 15 ne imenuje Auerspergova, temveč Turjaška. Tako je sklenil mestni kulturni odsek L. 1939, kar je seveda popolnoma pravilno in kar rad popravljam. O mestnem arhivu, ki ga je nekdanji urvedel pesnik Anton Aškerc, in o knjižnici, ki se tudi nahaja v prostorih mestnega muzeja, pa še prihodnjič kaj.

Uspešno delo Prirodoslovnega društva

V Ljubljani, 20. februarja.

Na znanstvenem polju marljivo anujoče Prirodoslovno društvo je v sredo ob 17 na svojem VII. rednem obnem zboru podajalo splošno bilanco o svojem uspešnem delu v preteklem letu. Sestanak društva je bil v predavalnici mineraloškega inštituta na univerzi. Občni zbor je vodil predsednik, univ. prof. dr. Alija Košir, ki je najprej povelil tople besede šestim društvenim članom, umrlim v preteklem letu, tako prof. dr. L. Ehrlichu, prof. Vas. Nikitinu in prof. dr. Cholewi, zobozdravniku dr. Srečku Puherju, prof. Alfonzu Pavlinu in prof. Ferdinandu Seidlu. V svojem poročilu je g. predsednik nato zlasti podčrtal dejstvo, da so med društvom ter Akademijo znanosti in umetnosti ustvarjeni ožji stiki sodelovanja po zaslugi sedanjega predsednika Akademije dr. Milana Vidmarja. Za izdajo Prirodoslovnega zbornika je naklonil Visoki komisar podporo 5000 lir.

Društveni tajnik prof. dr. Maks Vrabec je nato kratko poročal o delu in poslovanju društva za leto 1942. Ob koncu VII. poslovnega leta je društvo šlo 233 članov. Blagajnik dr. Dolar je podal poročilo o premoženjem in blagajniškem stanju društva, ki nima nikakih pasiv ter je premoženje stanje društva dokaj razveselilo. Celotno premoženje društva znaša do 43.123 lir. Blagajnik je nato tudi podal poročilo odtodnega in zadržanega knjižničarja prof. Bačarja. Po ostalih poročilih je občni zbor na predlog univ. prof. dr. Munde izrekel staremu odboru priznanje in razrešnico. Pri volitvah je bil nato izvoljen stari odbor s predsednikom dr. Alijem Koširjem na čelu. Muzejsko društvo je na obnem zboru Prirodoslovnega društva zastopal njega predsednik dr. Josip Mal.

Razdeljevanje mesa

Pokrajinski prehranjevalni zavod sporoča, da se bo v soboto, 20. t. m., kot običajno razdeljevalo meso pri vseh mesarijih v Ljubljani. Stranke bodo lahko kupile 100 gramov mesa ali 100 gramov kurenine na osebo. (Kurentina po 30 lir/kg.)

Nadalje sporoča, da se bodo v torek, 23. t. m., delile krvavice in sicer po 100 gr. na osebo.

Denarni zavodi v Ljubljani

K članku g. E. Josina v »Jutru« z dne 18. t. m. smatramo za potrebno popraviti nekaj netočnosti, ki bi lahko zapeljale bodoče zgodovinarje k napačnim podstavkom za njih delo.

Društvo za denarno pomoč obrtnikom ni bilo — prav do leta 1870 — edini denarni zavod poleg Kranjske hranilnice. Društvo je bilo ustanovljeno konec leta 1856, dočim je tedaj že poslovala v Ljubljani podružnica Avstrijske narodne banke, od 1. julija dalje. Leta 1867 je bila osnovana Ljubljanska obrtna banka z glavnico 30.000 goldinarjev v obliki delniške družbe. Banka je poslovala do leta 1871, v letu 1872 pa je začela posloovati v Ljubljani podružnica Štajerske eskomptne banke iz Grada, ki je likvidirala leta 1876 in je bila kasneje osnovana na njenem mestu samostojna delniška družba: Kranjska eskomptna družba z glavnico 150.000 goldinarjev (ne Ljubljanska eskomptna banka). Konec leta 1884 je stopila ta banka v likvidacijo. Za Ljubljano ni imela ta banka majhnega poslovanja, saj je znala leta 1881 njena bilanca vsota 1.8 milij. goldinarjev.

Glede Avstroogrške banke ne drži, da je bila njena stavba postavljena pred 50 leti, ampak je bila zgrajena v prvem desetletju tekočega stoletja.

V ostalem primerjaj glede teh podatkov članek v »Kroniki slovenskih mest« letnik IV 1937, št. 2, 3. in 4.

Člen 24. Priznanice o plačah, pokojninah, mezdah, dokladah, nagradah, odškodninah in pripadnih vsakršne vrste nameštencev države, drugih javnih uprav ali pravnih oseb, vseh priznanic podčastnikov oboroženih sil, Kr. finančne straže in s podčastniki izenačenih starešin zborov varstvene straže ter delavcev v državnih tovarnah. Če vsota presega 1 lito, toda ne 100 lir: stalna taksa 0.10 lire; če presega 100 lir: sorazmerna taksa 0.05 lire za vsakihi sto lir ali ulomek stolice lire. Za vsote nad 100 lir ne sme priznanična taksa znašati manj ko 15 centozimov. Taksa se lahko plača s taksnim papirjem ali v kolikih, za plačila državnih uprav pa tudi s neposrednim odtegljem. Če se plača taksa v kolikih, jih mora izplačati urad uničiti s pečatnikom.

Člen 25. Za vsako takšno kršitev na spisih in listinah, zavezanih taksi, ki je določena za formalna potrdila, note, račune, fakture, episke, izvlečke in prepise računov, se izreče globa, enaka stroškom znesku takse ali neplačanega dela takse, najmanj pa 24 lir. Prav taka kazen se izreče, če se ne izda formalna priznanica ali če se s kolki obnove ali ekuzajo popraviti potrdila, ki so bila prvotno protipredpisno izdana. Ista kazen, vendar z ne manjšim zneskom ko 60 lir se izreče, če se v formalnih potrdilih navede manjša vsota od dejanske prejeete z namenom, da se izogne celoma ali deloma plačilo takse, in za vsako drugo prevaro takega namena, nevarno, glede vseh drugih primerov, višjim kaznim po kazenskih zakonih.

(Dalje prihodnjič)

Odličen sotrudnik »Slovenca« sedemdesetletnik

Dne 16. t. m. je praznoval 70 letnico svojega rojstva mož iz tiste generacije, ki je stala v prvih vrstah probujajočih se katoliških misli v naši prestonici pred petdesetimi leti — to je gospod Janez Kristan, rojen L. 1873 v Zlebeh pri Medvodah. Ker od jubilara samega zaradi njegove velike skromnosti — pravi, da časti in hvale nikoli ni iskal in ne išče in to res — smo zbrali sami, kar smo v naglici mogli dobiti od njegovih prijateljev in sovrstnikov.

Gospod Kristan je imel svojo prvo službo v banki »Slaviji«, ko je tam ravnateljaval in začel svojo naglo navzgor vzpenjačo kariero Ivan Hribar, ki so mu pozneje zato vzdeli ime cesar Janez. Kristan je potem služil pri 17. pešpolku kranjskih Janezov, ki so se po svojem dolgotnem poveljniku, poznejšem generalfeldcajmarju Khunu, imenovali tudi kunovci; pri njih v Ljubljani je Kristan doslužil do računskega podčastnika. Njegova pisateljska žilica mu ni dala miru, da se ne bi tudi na tem polju poizkusil in ker se je bil v tistih hudo naprednjakih časih opredelil za mlado katoliško gibanje — kar je takrat pomote naravnost junastvo — je začel pošiljati novice in dopise »Slovencu«. Bilo je to že leta 1893. Pa tudi kot podčastnik ni nehal našemu listu redno dopisovati in marsikaj dragocenega je izvedel od njega nepozabni dr. Ignacij Zitnik, ki je skupaj s proštom Andrejem Kalanom, dr. Lampetom, Stefetom in Moskercem takrat bil v generalnem štabu »Slovenca«. Rajni gospod Nace, ki je bil v mladih letih »čukfirer« pri Janezih, je dobil od Kristana marsikateri dober nasvet, ko je kot državni poslanec sodeloval v parlamentarnem odboru pri sestavi brambenega zakona, da varuje koristi in potrebe kmetijske ljudstva.

Ko je Kristan dal vojaškemu stanu slovo, se je posvetil delu pri »Vzajemnem podpornem društvu« kot tajnik; še danes tam pomaga. Potem je bil nastavljen pri Deželnem odboru kranjskem, kjer je postal občinski revizor in celih 25 let urejal »Občinsko upravo« tudi še pri oblastnem odboru po prevratu L. 1918. Ni pa nehal marljivo sodelovati pri »Slovencu« ne samo z noticami in dopisi, ampak tudi s tehtnimi članki, zlasti s področja občinske politike. Tudi marsikateri uvodnik s tega področja pa tudi iz drugih panog javnega življenja in kritike je izšel iz njegovih rok.

Kristan pa se je tudi udeleževal kot gledališki kritik; tudi navdušen učenec našega najbolj slovitega dramskega igralca, režiserja Borštnika, je bil na samih odskih deskah. Kot tak je bil tovariš Verovškov, »ata« Danilota, Lovšina, Perdana, Borštnikove, Danilove, Slavčeve, itd. Da se je zanimal za delovanje in napredek »Dramatičnega društva« se razume samo po sebi; v tem pogledu je po svojih kritikah in nasvetih ter pobudah kot »Slovenčev« sotrudnik tudi na tem področju storil veliko za napredek slovenske odrske umetnosti in njegovi tozadevni spomini in podatki bi bili velike vrednosti za tistega, ki bi se lotil zgodovine našega teatra. Kritični dramskih predstav v »Slovencu« je bil od L. 1893 naprej kakor tri leta; prevzel je za resor od Ivana Podlesnika; za Kristanom je bil naš dramski recenzent profesor Robida, če se ne motimo. Predsednik »Dramatičnega društva« je bil takrat profesor Juvantič. Zanimivo je, da je v tistem času sodeloval kot član odbora v »Dramatičnem društvu« tudi g. Walter Schmid, znani starinoslovec, ki še danes v tujini pridno proučuje naše zgodovinske zadeve in znamenitosti.

In še veliko drugega bi mogli povedati o našem 70 letniku g. Kristanu, kar bi pojasnjevalo in bogatilo zgodovino našega javnega in kulturnega življenja. Upamo, da se vse to ne bo pozabilo in da bo kdaj v tej ali oni obliki po sodelovanju našega jubilara samega, ki je še vedno svež, živahen in mladostnega duha ko njega dni, zagledalo beli dan.

Gospod Kristan, na mnoga leta!

Uvedba rabe taksnega papirja z vodnim tiskom

(Nadaljevanje)

Če bi se morala odmena naknadno odmeriti in ugotoviti, se plača taksa na vrednost, ki so jo stranke izjavile ali z uradom začasno pogodile, nakar se pobere dopolnilna taksa ali povrne morda preveč plačana višja taksa, kakor je pač dokončni znesek višji ali nižji od prej taksiranega zneska. Če bi se pa zakup ne bil izvršil, in sicer zgolj zaradi dokazane ovire po višji sili, se predplače taksa po dejanskem znesku za izvršena dela. Pogodniki so dolžni prijaviti dokončni znesek cen ali odmen davčnemu uradu v dveh izvodih najkasneje v tridesetih dneh od končnega obračuna. En izvod prijave se kot dokaz prejema vrne stranki z dnevnim pečatom urada, ki je prijavo prevzel, in s podpisom starešine tega urada. Pri zakupih, sklenjenih z javnimi upravami, morajo gornjo prijavo napraviti civilni ali vojaški upravni poslovalci, katerih naloga je dokončno izplačati cene ali odmene. Ti morajo tudi zahtevati od zakupnikov, prevzemnikov dela ali dobaviteljev dokaz, da so popolnoma plačali morda dolžno višjo dopolnilno takso. Funkcionarji, ki bi kršili to določbo, se kaznujejo z globo v višini dopolnilne nepobreane takse najmanj pa z 12 liran. Pri zakupih kakršne koli vrste, ki jih oddajo javne uprave, obremenja taksa samo zakupnika, prevzemnika dela ali dobavitelja; za vsak dogovor z namenom, da bi se ta določba ne spopolnila, velja kakor da ne obstoji.

Člen 17. Če se opusti predložitev spisov in prijavi, zavezanih taksi z neposrednim plačilom v gotovini, davčnim uradom v predpisanih primerih in rokih, se to kaznuje z zvišano takso v višini šestih desetih takse, določene za zadevne posele in prenose. Za to zvišano takso so z zneskom najmanj 2 lir osebno in za vsak poseel odgovorni notariji, funkcionarji in uradniki, navedeni v prednjem členu, če je njih malomarnost kriva, da se je predložitev opustila.

Člen 18. Zvišane takse za opuščenost ali zakasnelo prijavo in za zakasnelo plačilo se znižajo na polovico zneska, vendar samo do najmanj 2 lir, če so bile dolžne vsote plačane pred vročitvijo naloga. Take zvišane takse se nadalje tudi znižajo na desetinko, vendar ne na manj ko 2 lire, če se opravi prijavi ali plačilo dolžne takse najkasneje v šestdesetih dneh po preteku zadnjih rokov.

Člen 19. Zahtevek taksnega zavezanca za povračilo plačane takse zastara s pretekotom treh let od dneva plačila in v istem roku zastara zahtevek finančne uprave za plačilo dopolnilne takse. Glede dopolnilne takse za zakup in dobave na ceno, ki v spisu ni določena, zastara zahtevek s pretekotom treh let od dne, ko se je opravila po členu 15. predpisana prijavi. Pravica do povračila več plačane takse tako pri poslih iz prednjega odstavka kakor tudi v primerih, v katerih je taksirana vrednost nižja od resnične vrednosti, zastara v treh letih od dne, ko se ugotovi dokončna vrednost, vendar ne sme biti nižja odmena povzročena po razvezi ali razveljavitvi pogodbe. S pretekotom 10 let zastara zahtevek finančne uprave za plačilo takse in zvišanih takse na prenos nepremičnin in premičnin po datiranih spisih in pogodbah. Rok začne teči s pretekotom roka, ki je določen za plačilo takse. Zvišane takse zastarajo v roku, določenem za zastaranje takse. O pritožbah po upravni poti zaradi povračila takse, pobranih mimo predpisa zaradi stvarne računске pomote, odloča finančno ravnateljstvo. Zoper odločbo je dopustna pritožba na upravno sodišče, ki odloči dokončno.

Člen 20. Notarji in drugi za sestavljanje javnih listin pooblašeni uradniki morajo predložiti davčnemu uradu za odmero in plačilo takse izvirnike, ki so jih sestavili, in hkrati položiti pri istem uradu overjen skladen prepis. Takso na neoverjene spise v zasebni obliki, ki obsegajo pogodbe ali sporazume kakršne koli vrste ali ustanavljajo obveznosti ali se z njimi odpravljajo obveznosti, mora predpisati in pobrati pristojni davčni urad. V ta namen mora prizadeta stranka, ko predloži izvirnik zaradi zaznambe plačane takse, položiti pri

istem uradu drugi izvirni primerek na taksnem papirju po členu 2., št. 1, črki b).

Taksa na potrdila.

Člen 21. Tar. post. 34 veljajoče takse tarife bivše Jugoslavije se spreminjajo takole: Potrdila in formalne priznanice, note, fakture, računi, spiski ipd., tudi če niso podpisani, in druge enakovredne listine: a) med zasebniki; b) med zasebniki in trgovci, kamor spadajo tudi trgovinske družbe vseh vrst, in obratno; c) med komer koli in javnimi blagajnami, likvidaturami, upravami in uradi države, pokrajine, občine, Pokrajinskega korporacijskega sveta, pravnih oseb in obratno, vsehvi bolete, potrdila in priznanice, izdane davčnim zavezanecem za davštine vsake vrste — državne in krajevne, takse, davke, razne pristojbine, posredne in neposredne prispevke, carine, dohodke regalov in monopolov itd., če presega vsota: 1 lito, toda ne 100 lir, stalna taksa 0.80 lire; če presega 100 lir, toda ne 1000 lir, stalna taksa 1 lito; če presega 1000 lir, toda ne 3000 lir, stalna taksa 1.50 lire; če presega 3000 lir, toda ne 300.000 lir, sorazmerna taksa 0.50 lire za vsakihi tisoč lir ali ulomek tisoča lir.

Če presega vsota 300.000 lir ali če ni navedena ali če se saldira nižji znesek, nego je prvotni dolg, ne da bi se ta navedel ali se navede prejšnje priznanice: stalna taksa 150 lir. Če skupni znesek takse nanese na koncu ulomek lire, se ta zaokroži na 1 lito. Neopremljena ostane sorazmerna taksa L. 0.50% na formalne priznanice po tar. post. 33 bivše jugoslovanske tarife.

Člen 22. Takse po prednjem členu 21. so zavezani tudi potrdila, note, računi, fakture, spiski ipd. iz inozemstva, čeprav niso podpisani. To takso morajo plačati naslovljeni v roku petih dni po prejemu. Če se glasi listina iz inozemstva na tujo valuto, se mora taksa odmeriti po razmerju te valute z italijansko valuto, upoštevaje denarno pariteto in to po uradnem tečaju. Če skupni znesek takse nanese na koncu ulomek lire, se ta zaokroži na 1 lito.

Člen 23. Taksa na priznanice se plačuje v kolikih, ki jih lahko stranka neposredno nalepi in uniči s podpisom, če se pobotnica podpiše, z datumom ali s pečatnikom pa v drugih primerih. Taksa se odmeri na celotno saldirano vsoto.

S formalnim potrdilom se razume:

— vsaka nota, spis ali zapis po katerem koli naslovu, izdani za saldiranje, s katerimi se potrjuje popolni ali delni prejem v plačilo, izravnavo ali dobropis;

— vsaka nota, spis ali zapis, ki ob kratkem ukinja dolg ali razveljavi zadevni spis;

— vsaka izjava o saldiranju ali čem drugem enakovrednem na menicah, računih, notah ali fakturah, ne glede na izdajatelja;

— vsaka izjava, pisana ali s štampljko odtisnjena, kakor plačano, saldirano, uničeno, izravnavo, odpisano, obračunano, ali drugače enakovredno, kar navadno pomeni plačilo v gotovini;

— vsako potrdilo, priznanica ali priznanje, izdano za plačila, opravljena za menice, trate, bone ali druge papirje oziroma z njimi in vsako navadno potrdilo o prejemu menic, bonov, trat ali drugih papirjev;

— vsako pismo ali dopienica, s katero se potrjuje prejem denarja v popolno ali delno plačilo dolga.

Potrdila, s katerimi se izreče, da so obveznosti iz prej sklenjenih pogodb ali iz razsodb ugasnile, se ne štejejo za formalna potrdila, izzemski potrdila o obrestih, o zakupnini, najemnini ipd. Za priznanice glede plačil države obremenja taksa izključno le upnika. Pri plačilih po skupnem pooblastilu se odmeri taksa za vsakega upravičenca, naj si izda priznanico in pooblaščenec v prid več upnikov. Priznanična kolkovina po nakazilih, plačilnih nalogih, zakladnih nakaznicah ali drugih izplačilnih listinah države, pokrajine, občine, drugih javnih uprav in pravnih oseb nadomestja predpisano takso za fakturo, noto ali račun.

Iz vzrokov vojne nastaja orožje miru

POT POLITICONE MOČI PETROLEJA

Sistematično so preiskali to petrolejsko pokrajino šele v zadnjih letih. Ko je postal petrolej vedno bolj važen v svetu, so si nekateri dalekovidni ljudje na vsak način hoteli zagotoviti koncesije. Leta 1916 je bilo razdeljenih 3 milijone hektarjev zemlje, leta 1920 so dali 66 letno koncesijo za nadaljnih 2 milijona hektarjev zemlje, a vrtali niso nič in tudi pridobivali ni nihče petroleja na tem ozemlju. Leta 1931 je Bolivija revidirala zakon o rudnikih: država si je zagotovila minimum 11% petroleja, osnovni davek in nadzorno pravico ter je omejila koncesije na 55 let. Toda vse to je ostalo samo za pisano. V julij leta 1922, šest tednov po sklepu kreditne pogodbe z Equitable Trust, ki je navidez vrgla deželo nerazdružljivo v roke banke omenjene družbe, je ustanovila Standard Oil of New Jersey bolivijsko petrolejsko podružnico. Za dva in pol milijona dolarjev je prevzela koncesije Richmond Levering Co. in ogromno ozemlja, ki sta si ga preskrbela William in Spruille Braden, ameriška lastnika bakrenih rudnikov iz Chile. Standard je stegnila svojo roko nad vsemi bolivijskimi petrolejskimi polji. Ker pa ima 55 let časa, ni niti mislila na to, da bi vsa ta polja izkoriščala. Navrnila je 17 vrelcev, a jih kmalu spet zaprla, ker so bili slabi časi za petrolej zaradi nizkih cen.

To je družbi Standard prineslo prednost tudi v plačevanju davkov, ker je sklenila s državo pogodbo, da bo plačevala veliko manj davka, dokler ne bo proizvajala kakor potem, ko bo začela s proizvodnjo. Standard Oil je imela svoje prijatelje v La Paz in poleg

tega vlada ni nič kaj vprašala družbo, kdaj misli pričeti s proizvodnjo. Bolivija je uvažala — preko družbe Standard Oil Co. of Bolivia — benzin in mazilino olje preko Chile in to je bilo še dražje kakor premoz. La Paz je izgubila potrpežljivost.

V letu 1928 se je spet razvnel petrolejski boj med Anglijo in Ameriko. Ali naj zdaj prične Standard Oil z veliko proizvodnjo petroleja, z gradnjo petrolejskih vodov in naj tako odločilno poseže v boj? Boj med ameriškimi in angleškimi interesi v Boliviji ni imel izgledov: finančna moč Amerikancev je bila tukaj nesporna, zastava kreditov pa je bil cin, surovina, nad katero je vladala Anglija. Kakor je bil videti ta boj velik, je bil velik tudi vzrok tega boja. Amerika sama je brez čina, porabi pa ga največ na svetu v svoji avtomobilski in konzervni industriji. Če nadomesti premoz s petrolejem, ji ta ostane kot redukejsko sredstvo, da z njim krije lastne toplotnice. Tudi oglja je tu na pretek, velikanski gozdovi so še nelzrabljeni. Mimo tega lahko pridobivajo cin tudi z elektrolizo, petrolejska silovtorna naprava bi bila potemtakem rešitev. Toda vsi ti načrti so zahtevali veliko denarja, če petrolejski vod preko gorskih sotesk bi bil velikansko delo. Ta trud bi bil povrnjen šele v desetletjih. Če bi že Bolivija brezpogojno na to pristala, da njen petrolej takoj izkoristi, potem bi bilo že bolj enostavno in ceneje, če ga napeljejo skozi Gran Chaco in urediti zvezo z reko Paraguay in preko te z odjemalci v Braziliji, Uruguayu in Argentini. Na ta način bi odvzeli trg Deterdgingu in bi poleg tega še imeli prosto pot do Atlantika.

Le: Gran Chaco — nezasišano velika površina med Kordilleri in reko Paraguay — ni bil last samo Bolivije. V začetku tega stoletja je ameriška komisija na temelju spora med Argentino in Paraguayem razdelila Gran Chaco. Pod predsedstvom nekdanjega predsednika Združenih držav Rutherforda Richarda Hayesa, po katerem se imenuje danes naselbina v Chaco z deset tisoč prebivalci, je bil prisojen leta 1907 Chaco Austral, to je pokrajina južno od

Rio Pilcomayo, Argentini; Chaco Boreal je bil razdeljen v dve polovici: vzhodno je dobil Paraguay, zahodno pa Bolivija. Meja je bila potegnjena vsekakor samo na zemljevidih, kako pa je dejansko tekla v pragozdovih in stepah, tega ni vedel nihče. Dokler so imeli Chaco za »Zeleni pekel«, tako dolgo je bilo »negotovo« ozemlje, raztezajoče se nekaj sto kilometrov.

Chaco potemtakem ni bil bolivijski, pot za petrolej družbe Standard ni bila prosta. Pa bi ne mogla biti?

Paraguay, sosed Bolivije je mnogo manjši in bolj reven. Dežela ima prav malo naravnih bogastev, živi največ od živinoreje. Šele v zadnjih letih je njen glavni izvozni predmet bombaž. Predvsem pa ima Paraguay zelo malo ljudi. V letih od 1865 do 1870 je bil Paraguay v vojni proti koaliciji svojih sosedov Argentine, Brazilije in Uruguaya. Ta vojna je terjala dvakrat toliko žrtv kakor nemško-francoska in krimska vojna. Prebivalstvo Paraguaya je padlo od 1.3 milijona na 250.000. Od teh pa je bilo moških samo 30.000. Danes ima dežela okoli 800.000 prebivalcev.

800.000 Paraguaycev proti 3 milijonom Bolivijcev, to ni dajalo posebnega upanja La Paz. Poleg tega je prišlo še staro sovraštvo obeh držav in še druga stvar, ki je povzročila vročo kri, namreč poročila od leta 1928 naprej, da so našli v Chaco velika petrolejska polja.

Ta poročila niso bila povsem točna, a Standard Oil se je odločila v vsakem primeru, da ne bo gradila petrolejskega voda skozi doline Kordillerov v notranjost Bolivije. Vladi v La Paz so pojasnili, da zaradi tehničnih težkoj tega ni mogoče napraviti in vrh tega bi ta napeljava tudi ne prinesla posebnih gospodarskih koristi. Dali so jasno razumeti, da je nemogoče delati prometne zveze do reke Paraguay vse dotle, dokler ni Chaco »vtorjen« in da je komaj kaj računati z donosnostjo bolivijskih petrolejskih polj.

Obletnica tragične smrti Avgusta Praprotnika

Občni zbor Narodne galerije

Ljubljana, 19. februarja.

Včeraj se je vršil občni zbor Narodne galerije za dobo od 1. julija 1941 do konca leta 1942 v prostorih Narodne galerije v Narodnem domu. Občnega zbora se je v imenu Kr. kvesture udeležil g. G. Limberti.

Predsednik Narodne galerije dr. F. Windischer se je v svojem predsedniškem poročilu zahvalil najprej vsem tistim ustanovam in posameznikom, s katerimi podpora je Narodna galerija mogla delovati in zbirati dragoceno gradivo o slovenski umetnosti. Tako se je zahvalil Ekse, Visokemu komisariju E. Graziliju za podporo, županu Leonu Rupniku, podžupanu dr. Tranchidi, gen. tajniku mestnih uradov Jančigaju in kulturnemu načelniku dr. Pretnarju; dalje prof. dr. F. Mesesnelu ter predsedstvu Hranilnice Ljubljanske pokrajine ter vsem, ki so kakor koli pomagali pri delovanju Narodne galerije. Nato pa je, kakor vsako leto, označil umetnostno življenje v državi in posebej v Ljubljani.

»Naši likovni umetniki so zelo živahno delali. Doživeli smo celo vrsto posrečenih razstav, ki so imele številne obiske in večkrat prav zadovoljiv gnotni uspeh. Lepa vrsta razstav je bila v Jakopičevem paviljonu. Temu razstavišču so se pridružile številne razstave v kupčijskih salonih in galerijah Kos, Obersnel in Oražem. Naše občinstvo je hvalevredno kazalo veliko zanimanje za delo in prizadevanje naših likovnih umetnikov. Udeležba razstav je bila prav zadovoljiva in boderča. Od srca se veselimo tega napredovanja in zlasti tudi dejstva, da prihaja v slovenske hiše vedno več domačih umetnin. V preteklem razdobju je bilo pri nas dosti živo zanimanje za slike in plastiko. Naročila za portretiranje so številna. Ni se vse po želji, vse več si želimo, vendar je zapisi lep napredek. Zanimiva je okolnost, da je trgovina z umetninami zanesla mnogo interesa za likovno umetnost izven Ljubljane v širše kroge. Z zadovoljstvom smem ugotoviti, da naše občinstvo posveča v gostem številu Dramo, Opero in razne muzikalne predstave. Kar je bilo prejšnja leta le redek dogodek, je zadnje čase postala lepa navada. Mislim na številna vodstva po razstavah likovnih umetnikov v razstavnem paviljonu v Tišovskem parku kakor tudi po kupčijskih salonih z umetninami. Ta vodstva, ki jih opravljajo deloma umetniki sami, odborniki njih organizacij ali pa umetnostni kritiki, so zelo priljubljena. Lepo število obiskovalcev privabljaajo v razstave ter budo razumevanje za presojo razstavljenih umetnin. Tudi naš književni trg je živahno razgiban. Mnogo knjig in raznih publikacij tiskajo. Lep napredek vidim v tem, da se pridno širijo ilustracije v novih knjigah in publikacijah. Pod večjim vodstvom akademičnega slikarja Mihe Maleša je naša revija »Umetnost« v VII. letu lepo napredovala ter dobila za redno spremljevalko »Živo Njivo«.

Dosledno načelom korporacijskega sistema v Italiji je sindikalna organizacija svobodnih poklicev obširila tudi likovne umetnike.

Tajniško poročilo je podal prof. Saša Santel. Govoril je o številu sej ter o delu v odboru, posebno pa je omenil visoke oblastnike, ki so si ogledali Narodno galerijo ter obiskali razstave v Jakopičevem paviljonu, ki jih razporeja Narodna galerija. Tako je Narodno galerijo obiskal gen. dir. turizma G. Toffano, podpredsednik parlamen-

V Ljubljani, 19. februarja.

Jutri bo minilo leto, kar so komunisti zahrbtno ubili znanega slovenskega gospodarstvenika Avgusta Praprotnika. Umor se je izvršil v Tavčarjevi ulici na tipičen gangstreški način.

Avgust Praprotnik je bil eden vodilnejših gospodarstvenikov ter zelo znana osebnost v slovenski javnosti. Komunistična stranka je bila prepričana, da se ji bo mož tolike sposobnosti in protikomunističnega prepričanja postavil po robu, zato ga je sklenila kar vnaprej izločiti. Brez dvoma se v Praprotniku niso motili. Bil jim je trn v peti zaradi svojega antikomunizma. Zmotili pa so se v posledicah. Posledica Praprotnikovega umora kakor tudi umora drugih žrtv ni bila popustitev protikomunističnega razpoloženja pri Slovencih, temveč celo njega stopnjevanje. Tako je tragična smrt Avgusta Praprotnika pripomogla k izkristaliziranju narodovega hotenja, ki je končno prišlo do izraza v protikomunističnem oboroženem odporu. Zato se moramo Slovenci hvalevredno epominjati žrtve pokojnega gospodarstvenika, ki je častno padel v borbi za blagor naroda.

Ekse, Gray, Visoki komisar Ekse, Grazilio, ki je obiskal tudi razstave M. Jame, Tineta Gorjupa, Pavlova ter Mušiča, Sedeja in Zoniča. Posebej je tajnik omenjal jubilejno razstavo M. Jame. Vseh razstav v Jakopičevem paviljonu je bilo 8, v galeriji Obersnel 10 in 1 v salonu Oražem. Hvalevredno je, da so se uvajala pogosta vodstva po razstavah. V Galerijijski muzejski razstavi so bili v tem času prenovljeni napisi v slovenskem in italijanskem jeziku, pri čemer je sodeloval dr. Sijance. Predsednik je vzdrževal zvezo z drugimi znanstvenimi in umetnostnimi ustanovami ter se spominjal zlasti jubilejev naših umetnikov (Plečnik, Jama, Gaspari itd.).

Katalog ob razstavi Matije Jame je bila edina publikacija Narodne galerije. Poleg tega je udeležena tudi pri sestavi monumentalne knjige, ki jo pripravlja dr. Stele v založbi Ljudske tiskarne.

Zbirka Narodne galerije se je pomnožila za naslednja dela:

Dragotin Poljanec: 25 grafičnih listov; Stefan Dolinar: Beneška laguna (olje plastika); Fran Berneker: Žrtve (bron); Ferdo Vesel: Kompozicija (o. pl.); Ivan Vavpotič: Otroci z lutko (o. pl.); Matej Stern: Zena (o. pl.); Franc Mihelič: Pred gostilno (o. pl.); Maksim Sedej: Moja žena (o. pl.); Gabrijel Stupica: Deklica (o. pl.); Zdenko Kalin: Radovan (mavec); Franc Pavlovec: Jalovec (o. pl.).

Našteti 10 olj in plastik je bilo za galerijsko zbirko nakupljenih iz sredstev, ki jih je Duce naklonil za kulturne institute Ljubljanske pokrajine. Iz istega fonda so bile nakupljene umetnine italijanskih modernih mojstrov, ki bodo razstavljene v Narodni galeriji. Število teh umetnin znaša do sedaj 7 slik, 1 kip in 12 grafičnih listov; te umetnine se nahajajo v shrambi Narodnega muzeja v Ljubljani.

Ljubljanska promenada je doživela spremembe

Ljubljana, februarja.

Poslednji prameni sonca, ugašajočega na motnem nebu, so se dvigali v nebo in ga klali. Prijeten mrak je polagoma legal na zemljo. Sence hiš so izginjale s tal in nastopil je čas, ko ne veš, ali bi želel »dober dan« ali že »dober večer«.

Ulice, ki so bile v popoldanskih urah odmrte, oživljajo. Ljudje hite po opravkih, mladina prihaja iz šol, prve kinske predstave so končane. Trenutno »brezposeln« mladina odnoso naraščaj se zbira na promenadi. Prvi so vedno eni in isti — dobrih deset dni jih opazujem, in le tu pa tam nastopi malenkostna sprememba v zasedbi. Nekaj se jih postavi okrog steklenega stebra pri »Batic, drugi se razpostavijo po svojih običajnih stojiščih.

Se malo in val za valom se bo začel zgrijeti; prvi pritisk pride seveda iz gimnazij in šol, ki so najbližje promenadi. Nato se vrste drug za drugim, kakor se pač zaključijo pouk. Prej samotni in volto odmevajoči koraki posameznih skupin se združijo v šumu ostalih in v glasnem govorjenju, celo vpitju najbolj udo-

Galerijski zbirki so bile nadalje izročene (s pridržkom lastninske pravice) slike, freske in grafike: a) od Visokega komisariata v Ljubljani: Rajko Slapernik: Veronika Deseniška (o. pl.); Rihard Jakopič: Sipina (o. pl.); France Kralj: Krist in Iskarjot (o. pl.); Karla Bulovec — Mrak: Babika (oglj.); b) od Spomeniškega urada v Ljubljani: Sv. Jožef (freska iz Vitlanja); Sv. Jakob (freska iz Vitlanja); Duše zvečanih (freska iz Vrzdence); Angel (freska iz Vrzdence); c) od Nove založbe d. d. v Ljubljani: Fortunat Bergant: Marija Ana Erberg (o. pl.).

Odvezal pa je Narodni muzej Narodni galeriji zaradi nanovo urejenega oddelka za kršćansko umetnost te-le svoje eksponate: 1. krilni oltar iz Gostče; 2. Marijina smrt; 3. Relikviri; 4. Sv. Janez; 5. Sv. Klara; 6. Žalostna Mati božja in 7. Svetnik.

V Narodni galeriji so bile te umetnine razstavljene od 29. marca 1933 do 16. oktobra 1941. Obisk galerijskih zbirk je bil manjši kakor v prejšnjih letih, kar je pripisati vojnodobnim razmeram, ki onemogočajo ekskurzije iz drugih krajev v Ljubljano. Kljub temu je bilo v tem razdobju nedeljskih obiskovalcev 6420, šole in društva so dale 1090 obiskovalcev, skupno torej 7510 oseb. Med šolami je posebno omeniti 8. razred klasične gimnazije pod vodstvom profesorja Gnezde ter razne skupine iz drugih ljubljanskih gimnazij. Krekove gospodinske šole, ženske obrtne šole (vodil prof. M. Šubie), šentjakobska meščanska šola i. dr.

V počastitev Vavpotičevega umetniškega delovanja je sklenila Narodna galerija prirrediti v aprilu t. l. retrospektivno razstavo njegovih del v vseh prostorih Jakopičevega paviljona.

Blagajniško poročilo je podal ravnatelj dr. Pretnar, iz katerega je vidno, da je prešla Narodna galerija podpora v znesku 76.640 lir (in sicer od Visokega komisariata, mestne občine Ljubljanske, Hranilnice Ljubljanske pokrajine ter od predsednika dr. Windischerja), drugih dohodkov na članarini, vstopnini itd. je bilo 6147.73 lire ter dohodki od razstav 6279 lir, tako da je vseh prejemkov bilo 89.066,73 lire. Vseh izdatkov, osebnih, materialnih, stroškov pri vzdrževanju poslopja ter investicije in povračilni izdatki znašajo 90.112.62 lire. Tako torej znaša primanjkljaj 1064.25 lire. Zato je bilo treba skriti razpoložljiva denarna sredstva iz začetka poslovne dobe ki so znašala 3790.60 lire, na 2744.51 lire, ki so naložena deloma v Mestni hranilnici, deloma v Poštni, nekaj malega pa je v gotovini. Iz tega poročila se vidi, da je delo Narodne galerije omogočeno večinoma samo s podporami.

Nato je preglednik dr. R. Krivec podal odbor razrešeno, posebno požrtvovalnemu blagajniku ravnatelju dr. Pretnarju, nakar je prišlo do volitev.

Nato je bila volitev predsednika ter je bil izvoljen skladno dosedanjemu predsednik dr. Franc Windischer. Za ostale odbornike pa gg. prof. M. Stern, prof. G. A. Kos, ravnatelj dr. Pretnar, univ. prof. dr. Lukman, kanonik dr. Kimovec, prof. S. Santel, univ. prof. dr. Mesesnel, odvetnik M. Marolt, ravnatelj dr. R. Ložar, urednik B. Borko in dr. Tine Debeljak. Za preglednika pa odvetnika dr. M. Šubie in dr. R. Krivec. Pri eventualnostih se ni nihče oglašil.

Tako se je zaključil občni zbor tako važne javne kulturne ustanove, kakor je Narodna galerija, ki tudi v teh dneh skrbi za zaklade slovenske umetnosti.

Zelimo ji tudi v bodočem poslovnem letu mnogo podpore od javnih ustanov in mecenov ter obilo blagoslovljenega dela za slovensko umetnost!

mačenih promenadarjev. Zdaj zdaj bo živjav dosegel višek.

Vsa mesta so končno polnoštevilno zasedena in program se lahko prične. Saj je prav za prav vedno enak; najbrž se je zelo malo spremenilo, odkar obstaja promenada. Kakor veliko drugih stvari ima tudi ona svoje izročilo, svoje nenapisano pravo: kakršnega so izobilovali prvi promenadni levi, takšno prehaja iz roda v rod. Osnova je vedno ena in ista in malo novega so poznejši rodovi vneli vanj.

Kljub vsemu pa je letošnja promenada dobila povsem nov obraz: večina njenih prejšnjih stalnih gostov jo je pustila na cedilu in si izbrala nova zabavišča in debatne prostore; namesto nje vlada današnji promenadi v pretežni večini mladina iz nižjih razredov gimnazij. Vsa značilnost je podana že s tem, da mladi gospodiči in gospodične prihajajo na promenado z aktorkami pod pazduho. Včasih — sicer temu ni še tako dolgo — so taki po končanem pouku šli domov. Res je sicer, da svoje čase popoldanskega pouka ni bilo toliko. Tako tudi ni bilo opaziti toliko šolskih torb; mladina je v takem času morala biti doma in se učiti. V zadnjih

Iz knjige življenja

V vasi, ki jo dobro poznam, so propadle zelo bogate družine zaradi prepri med sinom in stari ali prepri med otroki. Če gledaš stvar z mističnimi očmi, potem se ti razodevajo slučaj, ki niso in ne morejo biti slučaj. Tako se je v tisti vasi tožaril oče s sinom. Oba sta bila močna in močena trgovca. Tožbo je izgubil sin, a ni hotel in menda ni več mogel plačati očetovega odvetnika. V dobi denarne krize je odvetnik povzročil dražbo in na dražbi je bil samo oderuh z dvema trapama (slamnat mož), da je bila dražba možna. Premoženje ki je bilo vredno milijon lir, je šlo za trinajst tisoč. Sin je zdaj za konjskega blapca, oče berači, mati, oblastna trgovka svoje dni, ki je bila mnogim za botro, dobi včasih kakšno priložnostno delo ali pa berači okoli svojih birmancev in krščencev. Stanujeta v raztrgani baraki.

Drugi primer je v hiši bogatega posestnika in lesnega trgovca. Sin ni bil zadovoljen z očetom in v tej zmedbi je glavni dolžnik popihal, preden sta mogla rešiti posestvo. Oče je od žalosti umrl, sin se je mučil in mučil, da bi napravil red, a ni več mogel, kei so svaki in bratje zahtevali delež. Preden je mogel urediti, je umrl za pljučnico. Zena, ki naj bi bila gospodinja in je res vsega spoštovanja vredna, je morala še tisto prodati, kar je ostalo. Danes je ta, svoj čas od vseh zavdanega nevesta, plača potovka, da preživlja otroke, in je bila vsa srečna, ko sem ji ponudil kozarec vina.

Tretji primer je spor med materjo in sinom. V tem sporu je zgorela domača hiša. Ker sta bila solastnika, jima zavarovalnica noče izplačati, če oboje ne podpišeta pobotnice. Da bi sin našel materji, je šel čez morje, tako stoji danar pri zavarovalnici že najmanj deset let.

Četrti primer je primer bogatega cestnega podjetnika, ki je delavcem odtrgoval pri plači za to in ono, kar pa ni nikoli res plačal. S tem dobičkom je sezidal večji hotel, toda prišlo so sankcije in v teh časih mu trgovci in hotel več kreditirali in je tirjal dolg. Napol dodelano poslopje je šlo na dražbo, ki niti toliko ni prinesla, kot je veljalo stavbišče. Zdaj je pred kratkim v tej hiši umrl trgovec in sin njegov ne kaže toliko razboritosti, da bi hotel draž. Menda je že vse zelo majavo.

Peti primer je primer trgovca, ki je začel že petdesetletnik laziti za tujimi ženskami. In šlo je vse. Rešil je na dražbi domačo hišo sin, ki je bil znan poštenjak in zelo skromen človek. S svojo materjo je potem spet pomagal domačiji do moči in blagostanja. Ko je oče umiral, je lahko umrl na nezadovoljenem posestvu pri svojem sinu.

Nadaljnji primer je primer hiše, o kateri sploh nikoli nismo pomislili, da bi utegnila kdaj propasti. Prav zaradi tega je bil edini sin strašno oblasten. Ni bilo v občini dekleta, ki ne bi bilo nadlegovano. Kolikokrat ga je oče, znan vsaki veljekar, svaril in kolikokrat mu je zagrozil. Skoraj bi rekel, da ni bil še hladen v grobu, ko je začela hiša — nihče ne ve za pravi vzrok — hči onega trgovca, ki ga omenjam prvega. — S požarom je začela nesreča za nesrečo nad domom, nazadnje so posestvo prodali in sina iz usmiljenja postavili za oskrbnika. Njegovi sta na prejšnjem njegovem domu samo dve ovci in siv pes.

In tako se vam odpira velika knjiga, kdor jo ume brati.

N. V.

mesecev je bilo načelo, naj bo mladina v večernih urah doma, v izdatni meri odpravljeno.

Ste jih že kdaj gledali, kako se prepeljavajo, se predstavljajo drug drugemu in sklepajo nova poznanstva? Potem stopajte še med njimi — med eno in drugo zaključeno družbo — in prislunite pogovoru: nežno padajoče besede skladno spremlja temeljito pridušenje in ne vem kaj še vse, zabavljajuč čez profesorje se pridružijo ocenjevanje filmov, ki so na sporedu, in marsikdo se na debelo hvali in junako trka po prsih, češ, dobro sem goljufal pri nalogi. Če so fantiči sami, se večkrat postavijo na kak vogal in opazujejo mimoidoče. Naravno vzamejo na piko nežni spol in ga ocenjujejo: »sodniki« so strogi, a še bolj izbirični, in krepko rešajo sleherni dekletce.

Kadijo mnogi. V tem so pravi mojstri. Tako večje in izvežbano vihtijo v rokah »Moravo«, vlečejo na vso moč elegantno in po vseh predpisih osvajaškega tipa. Včasih smo se še nekam bali š 26., danes je seveda izginil: i paragraf, ki je pa gotovo nadomeščen z novimi šolskimi pravili, i strah pred morebitnim srečanjem s profesorjem.

Pesnik bi moral biti ali vsaj njegov surogat, da bi prodl v jedro naše promenade in podal njeno pravilno podobo. Tako pa sem le skromno opazovalec in le bežni vtisi mi ostanejo.

Biseri svetovne zgodovine so Gogoljeve »Ukrajinske povesti«!

pisana živahno in z veliko ljubzijo do duhovskega stanu in vere.

Kazalo bi gotovo prevesti še kakšno delo tega znamenitega češkega duhovnika pisatelja, morda njegove kmečke zgodbe, ki so manj tendenčne, pa zato spadajo med najboljša dela češkega regionalizma. Tako zlasti »Jan Cimbur« novelo »Za krivico« ali pa morda prvo knjigo trilogije iz l. 1843 »Gospa komisarja«, ki obravnava življenje Božene Němcove v Domazlicah, pisateljice Pravičje in Babice, ki je dobro poznana tudi slovenskim bralcem.

Prevod »Golobčeka« je dober, za knjigo pa bodo naročniki gotovo hvaležni.

Produkcija »Slogine« operne šole

Slogina glasbena šola je priredila 14. t. m. svojo prvo letošnjo produkcijo. Nastopile so tri gojenke in en gojenec operne šole z raznimi opernimi scenami: Bešter Velenja je podala spev Almire Haendlove opere »Rinaldo«, Patik Maruška spev telke iz Lortzingove opere »Orožar«, Intihar Silva spev Marije iz iste opere, Gregorin Miro Valentinovo molitev iz Gounodovega »Fausta«. Produkcijo je zaključil duet Patikove in Gregorina iz opere »Traviata«. »Slogina« operna šola je s tem nastopom dokazala, da se resno trudi pri vzgajanju pevskega naraščaja, tako v petju, kakor v odrskem nastopanju. Če upoštevamo dejstvo, kako težko je pevcu paziti na pevsko tehniko in hkrati na smiselno igr, zlasti pevcu, ki se še razvija, moremo reči, da je ta nastop kar zadovoljiv. Gojenci so bili v mimiki mestoma sicer še nekoliko nenaravni, kar je na tej stopnji samo po sebi umevno, vendar so, sledeč izkušeni šolgi ge. Pavle Lovšeto, ki jih tudi pevsko vzgaja, pokazali prav lepe sposobnosti. Nekateri deli scen so poslušalce, ki so »Slogine« dvorano popolnoma napolnili, celo ogreli. Voditeljica to operne šole ima vso zaslugo za uspeh. Videti je, da ne šteti ne truda ne časa. Njeni gojenci so zato poleg igre pokazali tudi lepo pevsko znanje in smisel za pravilno glasbeno predvajanje. Produkcija je uspešna in opravičuje nade na nadaljnji razvoj mladih pevcev. D.

KULTURNI OBZORNIK

Povest o vaškem duhovniku

J. Š. Baar: Golobček.

Češki katoliški pisatelj duhovnik Jindřich Šimon Baar (1869—1925) Slovencem ni več neznan, saj ga je začel že v prvi svetovni vojni prenosjati k nam njegov češki rojak prof. Hybašek s prevodom »Ptičjih zgodb« v Gorenjski knjižnici v Kranju (tega uvod ne omenja!) ter potem pri Leonovi družbi s povestjo »Zadnja pravda«. Pozneje je prebavil še Fr. Albrecht njegovo povest o »Farovski kuharici«; Mohorjeva družba pa je izdala njegov roman češkega duhovnika pod naslovom »Križev pot«. Podobna povest je tudi »Golobček«, ki jo je sedaj izdala Slovenceva knjižnica v prevodu Alojzija Nemca. To povest je pisal Baar približno taktat, (1917), ko so izšli pri nas v prevodih prve njegove stvari iz »Ptičjih zgodb«.

S. Sali je v uvodu lepo predstavil tega češkega katoliškega pisatelja, ki dobiva vedno bolj na veljavi v sedanjih časih ter spada med najboljše pripovednike češke katoliške moderne, in o katerem sem mnenja, da je enakovreden bolj našemu Finžgarju kakor pa Jakliču. Je to izrazit domačinski pisatelj, realist, velik ljubitelj narave in živih bitij v njej, ki ga pa zanima predvsem svet okrog duhovnika. Zato na pr. »Farovsko kuharico« ni smatrali za kakšen pamflet na duhovnika, kakor bi eodil kdo iz naslova, temveč je povest o tistih požrtvovalnih duhovnikovih sorodnik, ki se žrtvujejo njegovemu gospodinjstvu, pa seveda z gospodinjstvom dobe tudi oblast nad njim. Baar je izrazil pisatelji duhovniških poetav v književnosti, ter tako nadaljuje enovno tradicijo takih čeških pisateljev, kakor je Raš (Západ) ali pa Pravda in Smilovský.

Tudi »Golobček« je roman češkega vaškega duhovnika, kar pa bi človek iz naslova komaj mogel razvideti. Glavna oseba je namreč župnik Holoubek (češki: Golobček), obenem pa karakterizira to ime tudi njegov ponižni in dobri značaj, njego-

vo pravo duhovniško ponižnost in ljubezen. To je kmečki fant, talentiran in priden, primus v osmi šoli, ki pa po čudoviti nezzodi pade pri maturi ter zato stopi v semenišče. Pozneje vidi v tem božji klic. Povest riše živahne zgodbe iz semenišča, kjer prikaže več različnih tipov bodočih duhovnikov, med katerimi je najvidnejši Souček, najmanj redni gojenec. Holoubek se razvija tod ob spiritalovi roki v dobrega vrtnarja ter do dobrega organizatorja, obenem pa v ponižnega in žrtvovega se moža, ki s svojo žrtvijo hoče rešiti Součka pred izključitvijo, pa reši oba. Oba postaneta duhovnika, pa se razvijata čisto v nasprotni smeri: Holoubek postane vaški kaplan in župnik v provinci, da bi lahko napredoval do zavidanja vrednih služb v mestu, pa jih odstopi Součku, ki postane doktor, kanonik in ugleden pisarniški duhovnik. Glavna vsebina povesti je slikanje Holoubkovih kaplanskih let pri župniku v Markovem, kjer mora izvojevati prve boje z vaškim opravljanjem ter si pridobi dober temelj za lastno vodstvo župnije. Ze tu dobi poteze izrazitega dušebrižnika, ki ga več ne zanima učenost, temveč ponižno in vestno delovanje za božjo čast in evangelijsko življenje med narodom. Ta težnja po evangelijski preprostosti pride še bolj do izraza, ko postane svoj lastni gospod na župniji v Třeštich, ki je večinoma socialistična ter duhovno zanemarljena. Prišel je v sovražno okolje, kjer zasmejujejo njega in njegove sorodnike kot hribovce in ker ne časte ne vere ne praznikov in se ne udeležujejo cerkvenih pobožnosti. Toda s svojo veliko ponižnostjo, požrtvovalnostjo, ljubeznijo in evangelijsko radodarnostjo z duhovno in socialno delavnostjo, pridobi srca vernikov. Kap ga za zadene, ko vidi, da ne more izgladiti socialnih razlik med etanovi. Do tu gre vse v realističnem toku: vizija ob navidezni smrti, ko prihajajo prijatelji na pogreb in ga cerkvenik in grobar okradeta ter prinesejo že kredo in se prebudi od smrti, čutimo, da je že malo satirična. Ko vidi, da je prav za prav imel zelo malo uspeha, je prepričan, da je ocalil pri življenju le zato, da postane dober kot otrok in ponižen kot najmanjši. S tem Franciskovim gestom si pridobi mladino, s katero brodi po vodi in ga hromea na eno nogo — vozi-

jo v vozičku v šolo. S cerkveno oblastjo pride zato navztrk, vas pa ga vzljubi, kakor priča sprejem, ko jih nekdo potegne, da je imenovan za »moneignora«. Izreže si še češke jaslice in se pripravlja za pokoj, kamor ga silijo cerkveni predstojniki, pa v zadnji molitvi pred jaslicami resnično umre, teden dni, preden je upokojen in nagrajen kot vzoren duhovnik resnično z naslovom »moneignor«. Pokoplje ga prijatelj Souček, kakanik z mitro katerega je svoj čas rešil izključitve iz semenišča ponižni »Golobček«.

Taka je povest o tem vaškem duhovniku, ki jo je Baar pisal — in to se čuti — v letih, ko se je na Češkem začeljan reformistično gibanje duhovništva. Da je Baar nekoliko simpatiziral s tem gibanjem, se vidi iz njegovega poudarjanja zgolj evangelijskega delovanja v fari z ljubeznijo, ponižnostjo in človekoljubjem, ne pa morda s kakšnim organiziranjem socialnega ali verskopoličnega delovanja, kakor bi bralec mislil, da ga bo v tako izraziti protiversko organizirani fari začel tak organizacijski talent, kakor je Holoubek bil v semenišču. Poebno še, ko je to plat duhovniškega delovanja Baar obdelal že v povesti »Po poti ljubezni«. V poudarku husitskih kulturnih delavcev, ki jih s simpatijo omenja (Hus, Žižka, Komenský, zlasti pa Jurí Podjebradský, ki ga zaradi njegovih težej po verski spravi postavi v cerkvi kot enega izmed Treh kraljev k jaslicam), čutimo njegovo težnjo po spravi med verskimi ločninami in znamenju evangelija in češtva. Baar je stal temu gibanju zelo blizu, ni pa mu podlegel ter je ocal zvest Cerkví, v katero okvirju je težil po duhovni in nravni obnovi ljudskega življenja, nastopajoč proti pisarniški hierarhiji, pa tudi proti nasprotnikom duhovništva. In prav ta lik duhovnika Holoubka naj pokaže pravega duhovnika v vinogradu Gospodovem, ki ni poln učenosti in pisarniške natančnosti in reda, temveč živ človek na vasi, vaščan med vaščani, pa poln golobje ponižnosti, vere in ljubezni. Na koncu doživi, da je cerkev polna in ga njegovi nasprotniki kot župan Boháč, priznajo in spoštujejo.

Na vsak način pa bo ta povest češkega duhovnika postala gotovo ena najbolj branih knjig Slovenceve knjižnice in najbolj priljubljenih, saj je

Drobne novice

Koledar

Sobota, 20. svečana: Sadot, škof in mučenec; Eleuterij, škof in mučenec; Nil, škof in mučenec; Leon, škof.

Nedelja, 21. svečana: 1. predpostna nedelja; Irena, devica; Feliks, škof in mučenec.

Lunina sprememba: 20. svečana ščip ob 6.45. Herschel napoveduje dež in sneg.

Novi grobovi

† Minka Jeras. V Ljubljani je umrla vojna vdova Minka Jeras, roj. Svoljšak. Blago rajnico bodo pokopali v nedeljo ob pol štiri popoldne iz hiše žalosti v Društveni ulici št. 14, v Mostah, na pokopališču v Stepanji vasi.

† Marija Čerk. Umrla je gdčna, Marija Čerk upokojenka tob. tovarne. Pogreb blagopokojne bo v soboto, 20. februarja ob 2 popoldne iz kapelice sv. Jakoba k Sv. Križu.

Naj rajnima sveti večna Luč! Vsem, ki žalujejo za njima, naše iskreno sožalje!

Najbolj boste razveselili sebe in druge, če kupite Gogoljeve »Ukrajinske povesti«!

— Ordinacije v stolnici. V nedeljo, 21. febr., bo ob 7. zjutraj v stolnici podelil prevzvišeni g. škof subdiakon 24 klerikom.

— Zadušnica ob 20. letnici smrti dr. Ivana Tavčarja. Na svojem domu na Bregu v Ljubljani je 19. februarja 1932 umrl pisatelj, politik in ljubljanski župan dr. Ivan Tavčar v starosti 72 let. V petek, 19. t. m., je bila ob 20. letnici smrti dr. Ivana Tavčarja v stolni cerkvi sv. Nikolaja maša zadušnica, ki jo je pred glavnim oltarjem opravil mestni župnik, kanonik dr. Tomaž Klinar. Maši zadušnici so poleg pokojnikov, v Ljubljani bivajočih sinov in sorodnikov prisostvovali v častnem in lepem številu zastopniki mestne občine Ljubljanske, tako načelniki raznih uradov ter ravnatelji mestnih podjetij in zavodov, kakor tudi zastopniki nekaterih kulturnih ustanov.

— Razstava inž. Mitje Šviga podaljšana. Uspela razstava umetniških slik inž. Mitje Šviga v salonu g. Antona Kosa v prehodu nebotičnika, o kateri smo že ponovno poročali, je bila prvotno določena, da se zaključí to nedeljo. Zaradi velikega zanimanja občinstva in interesentov, pa je ta razstava podaljšana do t. marca. Razstava obsega dovršene študije glav, oziroma portrete, krajine in figuralne kompozicije. Do zdaj si je razstavo ogledalo že mnogo ljubiteljev umetnosti in nanjo občinstvo še opozarjamo.

Danes smo začeli priobčevati

novi podlistek S. S. van Dine:

UMORJENI »KANARČEK«

— V nedeljo, dne 18. t. m. popoldne sem spravljal v neki ljubljanski gostilni blizu koldora kovčeg z moško športno obleko, perilom in drugim. Gostilničar se lepo naproša, da sporočijo svoj naslov proti nagradi upravi »Slovenec«, ker je zadeva nujna.

— Mali gospodar — žegoza pozivata vse svoje člane, da se takoj javijo v pisarni na Gallovem nabrežju. V umrl rđg umli umli umli vzdignejo nove nabavne knjižice. Ob tej priliki je treba poravnati članarino. Zadnji rok prijave je 23. februar. Razdeljevanje krmil bo pravčasno objavljeno v časopisu.

— Barometer dosega rekorde. Zračni tlak je nad Ljubljano zelo visok. Tako rekordnega stanja barometer ni že dolga leta dosegal. Že v četrtek je bil barometer visoko, toda v petek zjutraj je bila dosežena višina, kakršne še

ni vremenska kronika zaznamovala, povzpel se je na 779.9 mm. Pričakovati je vsekar, da bo sedanje vreme vzdržalo še nekaj časa. V četrtek je bilo po dnevi lepo in sončno. Dnevni temperaturni maksimum +4.6°C, v petek jutranji minimum -4.2°C. V petek zjutraj je nad Barjem bila nizka megla.

— Ni še prepozno, pač pa skrajni čas, da več ne odlašate z nakupom »Družinskega pratiča«, ako hočete tekmovati za razpisane knjižne nagrade. Utegete se vam primeriti, da piča zaloga tega ljubljanskega koledarja s podobno svete Družine prej poide, preden si ga nabavite v knjigarni ali trgovini. Zato vam vnovič svetujemo: ne odlašajte!

Iz Novega mesta

Naročnike »Slovenec«, »Slovenskega doma«, »Domoljube«, »Bogoljube« in »Slovenčev knjižnico« iz okolice Novega mesta vljudo opozarjamo, da lahko poravnajo naročnino za naše liste v novo-

meški podružnici »Slovenec«. Istotam se sprejemajo za zgoraj imenovane časopise novi naročniki. Knjižice »Slovenčev knjižnico« dobite po nizki ceni z lepo vsebino v vaše razvedrilo.

Ljudska posojilnica

z. z. n. j. v Novem mestu

sprejema vloge »a vstava« in vezane vloge proti primernim obrestim, depotne naložbe pa brezplačno — vse razpoložljive vsake čase. Daje kratkoročna posojila in posojila na tekoči račun. — Vnovičuje čake italijanskih bank. — Varčujte, dokler imate dohodke!

Iz Logatca

Naročnino za časopise »Slovenec«, »Slov. doma«, »Domoljube« in »Slovenčev knjižnico« za okraj Logatec lahko poravnate pri našem zastopniku, ki je v hiši g. Bajca Martina v Dol. Logatcu 14. Tam tudi lahko naročite oglašne in dobite vse informacije o časopisu in knjižnici.

Najlepše razvedrilo je lepa knjiga! Zato kupite Gogoljeve »Ukrajinske povesti«!

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Tajnik trgovinske zbornice je umrl. Te dni je umrl Anton Bisich, ki je bil dolgo vrsto let tajnik gorizijske trgovinske ter industrijske zbornice. Pridobil si je zaasluge pri pospeševanju male industrije ter rokodelstva v gorizijski pokrajini.

Nemški tečaj. Gorizijski Dopolavorist je organiziral tudi letos tečaj za pouk nemščine, ki je namenjen gorizijskim dopolavoristom. Pričetek tečaja bo konec februarja.

Toto v Goriziji. Te dni je gostovala v Verdijem gledališču revijska skupina Tota, ki je s posrečenimi nastopi dobro zabavala gorizijsko občinstvo. Sodeloval je lasten skupinski orkester pod vodstvom maestra G. Palombyja.

Z Gorenjskega

Peta državna cestna zbirka je bila pred nedavnim in je na Koroškem vrgla vsega skupaj 768.000 M. K temu je prispevalo radovljiško okrožje 41.000, kranksko okrožje 45.250, kamniško okrožje pa 24.000 M. Po teh prispevkih znaša povprečni delež na enega prebivalca v radovljiškem okrožju 83,22 pfenigov, v krankskem okrožju 59,81 pfenigov, v kamniškem okrožju 39,46 pfenigov. V radovljiškem okrožju se je najbolj postavila krajevna skupina Radovljica, ki je zbrala 12.012 M, kar da na osebo 3,5 M. V krankskem okrožju je nabralo mesto Kranj 18.000 M, kar da na osebo 2,17 M. Dobro se je tudi odrezala krajevna skupina St. Vid, ki je nabrala 2862 M, kar da na osebo 77 pfenigov.

Cestna nabirka v Kranju je 6. in 7. svečana presegla za 100% uspeh katere koli dosedanjih cestne zbirke.

Mežica spominu branilcev Stalingrada. Tudi Mežiška dolina je počastila stalingrajske branilce. Skupine političnih voditeljev iz Mežiške doline so se zbrale v Prevaljah v Domu stranke k jutranji spominski svečanosti. Po uvodni glasbi in petju je govoril skupinski vodja Ernst Giančnik v spomin junakom in dal zagotovila, da bo Mežiška dolina izpolnila vse svoje naloge.

Zborovanje vzgojiteljev v Kranju. V Kranju so zborovali te dni vzgojitelji in vzgojiteljice krankskega okrožja. Delovnemu zborovanju je prisostvoval tudi šolski svetnik Wüster. O pouku nemščine na ljudskih in meščanskih šolah je predavala Berta Krenn. Okrožni športni učitelj Hofer je poročal o delu v svojem področju. Končno je govoril še učitelj Petersen o sodobnem risarskem pouku.

Nesreča pri graditvi na železniški progi. V Črnučah dokončava gradbeno podjetje Schlie gradbeno dela na novo preurejeni postaji in progi. Tam dela tudi bager na motorni pogon. Pred nedavnim so se v stroju vneli ostanki olja in je nastala na bagru eksplozija. Pri tem je plamen ožgal strojnika Lorenza Geyerja po obeh rokah.

Leše so dobile električno razsvetljavo. Prejšnji teden je zagorela električna luč v Lešah. Vasičani so hvaležni vsem, ki so pripomogli, da so dobile tudi Leše električno luč.

Zborovanje kinopodjetnikov. Po daljšem času je sklicala filmska izpostava koroške kinopodjetnike na zborovanje na Bledu. Udeležili so se ga tudi gorenjski kinopodjetniki. Na zborovanju je govoril med drugimi vodja državne filmske zbornice dr. Hammer in dal udeležencem vsa potrebna navodila. V tekočem in prihodnjih mesecih bodo prikazovali po Gorenjskem film »Roke kvikst. K predstavam bo povabljeni vse gorenjsko prebivalstvo.

Drugi šivalni tečaj za žene in dekleta. Pri okrožni gospodinjki šoli v Kranju se je 8. febr. začel drugi trimesečni šivalni tečaj za žene in dekleta. Pouk je trikrat na teden in sicer od 10.30 do 14.30 ali od 13.30 do 17.30 v novi baraki št. 1 za delovnim uradom. Pouk vodi izkušena strokovna učiteljica. Šivalni pribor in potrebno blago morajo udeležence prinesiti s seboj. V tečaju se bo poučevala tudi nemščina. Prispevek za tečaj znaša mesečno 4 marke. Za udeležence z dežele je ugodno to, da je za prenočevanje v šoli preskrbljeno.

Spremembe v žrnuškem krajevnom vodstvu. — Pred nedavnim je bil vodja krajevne skupine stranke in carinski tajnik Krassel premeščen v

Celje. Vodstvo krajevne skupine je prevzel žrnuški župan inž. Ernst Seiger.

V Zabuclju je bilo nedavno sklicano večje zborovanje kmetov. Govorila sta okrožni kmetijski vodja Eiselberger in štabni vodja Neumayer o potrebi povišanja proizvodnje in o sedanjih dolžnostih kmetov, da doprinesejo svoj delež za končno zmago.

Novi grobovi. Pred kratkim so pokopali v Stari Loki blokovnega vodjo in člana SA Franca Polajnarija. Ob grobu se je poslovil od tovariša SA vodja Hummer in krajevni vodja Moser. — V Gornjih Pirničah je umrl 83 letni posestnik Andrej Merjasec. Bil je dolga leta vdovec in je moral sam živeti sedem otrok. Iz prve svetovne vojne pa sta se mu vrnila dva sinova kot težka invalida. — V Ustju pri Litiji je umrl 68 letni krojaški mojster in posestnik Franč Fisek. Zadel ga je srčna kap. Rajni je bil dolga leta član prostovoljnega gasilskega društva v Smartnem pri Litiji. — V Kresnicah je umrl preizkušnik Ivan Parkelj. — V Srednji vasi pri Šenčurju so pokopali 74 letnega Leona Stareta, ki je bil svoj čas dolga leta delavec v jeseniški tovarni.

S Spodnjega Štajerskega

Pomembne besede štajerskega gauleiterja dr. Oberreitherja Štajercem. V soboto, 15. svečana na večer je govoril štajerski gauleiter dr. Oberreither na velikem zborovanju nemške delovne fronte Štajercem. V začetku je poudaril, da je sklical zborovanje zato, ker smatra prvič za potrebno, da se vodstvo obrača na svoje pristase zlasti tedaj, kadar so v težkih dneh posebej potrebni vodstva, drugi, da jim poroča o svojem obisku v glavnem stanu in tretji, da razloži ukrepe, ki se bodo v prihodnjih tednih in mesecih izvedli in o katerih ni debate, saj jih zahteva bodnost naroda. Opozoril je dalje, da zimska bitka, ki ni zahtevala le ljudi, ampak tudi mnogo orožja, še ni končana. Biti bo treba še posebno zmogljivo bitko, za to pa bo potrebno se več vojakov, še več orožja. Prav zato so se že dobrovoljno javili delavci, da bodo ob nedeljah delali za oborožitev. Poleg tega so bili odrejeni ukrepi, ki bodo po vestnem načrtu izvedeni, tako zlasti zapiranje obratov, ki bo sicer mareskoga zadelo, ki ga pa je treba prenesti. Na ta način bodo namreč sproščene nove sile, ki bodo šle ali naravnost na fronto ali pa bodo usmerjene k izdelovanju za vojno važnih naprav. Prav tako bodo tako pridobljene delovne sile lahko nadomestile za borbo sposobne, ki so še v delavnicah. Pokazal je na pomembnost ukinitve obratov, čeprav videz tega ne kaže. Če se ukine obrat, v katerem sta le dve ženi in vajuška, niso sproščene samo te tri sile, ampak je odpadlo tudi delo postarja in vseh drugih, ki so imeli kakršne koli opravke s tem obratom; prihranjena pa je kurjava in razsvetljava. To je v posameznem primeru malenkost, v množici pa lahko pomeni cele polke. Krojaški obrati se bodo na primer združili v popravilnice, ki so vedno bolj potrebne. Ker novih oblek ne bo zadosti dobiti, bo treba čim več krpiti. Zunanost ljudi se bo pač nekoliko spremenila. Toda bolje je hoditi leto dni v zakrpani obleki, kakor pa živeti kot suženj stotletja v cunjah. Seveda je treba dobro premisliti, koliko krojaških obratov bo treba združiti v popravilnice, da bodo res sposobne za delo. Večina pa nima toliko oblek, da bi mogla dolgo čakati na popravila. Isto velja tudi za čevlje. Zato bodo ohranjeni v glavnem le obrati, ki so važni za obleko in prehrano. Poskrbljeno je tudi, da bodo povsod delovne moči pravilno uporabljene. Tudi posebne učilnice in vavnice, kjer se bodo vajenci in pomočniki navadili novega dela, se pripravljajo. Vsi ukrepi za totalno mobilizacijo v domovini in za povečanje izdelovanja orožja so utemeljeni z dejstvom, da kritična fronta po orožju in vojakih in da je od vsakega posameznika odvisno, če bo vojak, ki orožje potrebuje, to tudi dobil. V sedanjem času je namreč nemški narod ščitonošec Evrope. Nikogar razen Nemčije namreč ni, ki bi bil sposoben ustavljati se strahotnemu potencialu, ki se je nagrmadil na vzhodu. Prav

na tem lahko spoznamo, kako satansko je bilo izdajstvo, ki so ga zahodne veselile zagrešile, ko so nemškemu narodu v njegovem boju proti boljševizmu skočile v hrbet, namesto da bi storile svojo dolžnost in skupno z Nemčijo odbile Vzhod. Zato mora Nemčija izvesti totalno mobilizacijo vseh sil, ki še spiyo v ljudstvu. Vsi, ki razumejo čas, gredo ponosno na delo; druge ki sami ne marajo, bomo prisilili; tisti, ki se bodo upirali, bodo kaznovani. Mi namreč nimamo pravice, da bi dopustili izbiro ljudem tukaj v domovini, ali naj slede klicu fronte ali ne. Mi jamčimo za to, imamo pooblastila in odgovornost, da se domovina vzporedi fronti in fronti to da, kar potrebuje, da bo zmaga dosežena. Ob zaključku je omenil gauleiter, da se kriza, kakor jo sedaj preživljajo, ne sme več ponoviti in da mora zato vsakdo storiti nekaj izrednega, storiti več, kakor je v normalnih časih njegova dolžnost. Zborovanje je bilo zaključeno s petjem narodnih himen.

Poroke. V Celju so se poročili: Rudolf Benkoč in Justina Poznič, Karl Knez in Ivana Kurik, Karl Robič in Ana Jančič, Karl Pamer in Ljudmila Mirnik, vsi iz Celja. Dalje: Anton Kovač iz Celja in Marija Gorišek iz Slivnice pri Celju, Alojzij Gajšek iz Zbelovske gore in Neža Javornik iz Celja.

Smrtna kosa. V Mariboru je umrl bivši strojarski pomočnik Anton Aplenc, star 81 let. V Celju je umrl zasebnica Ana Lapornik. V Zagrebu je umrl industrijec Ernst Berchtold iz Maribora. Zemske ostanke 60 letnega rajnega so prepeljali v Maribor. Rajni je bil komisar pivovarne v Laškem in solastnik mariborske tovarne svile. V St. Juriju ob j. ž. je umrla 80 letna Uršula Gradišnik, v Črncolci pri St. Jurju 72 letni Anton Osač, v Šetnju 76 letni Ivan Podgoršek. V braslovski občini so umrli: posestnik Jurij Soklič, star 74 let, poljedelski delavec, 72 letni Franc Balant, iz Zgornjih Gorč 81 letna užitarica Terezija Jager, 73 letna kmetica Marjeta Lešnik iz Podvrha in 75 letni kmet Valentin Dobrovnik iz Dobrovelj.

Iz Hrvaške

Hrvatski letalci pri Poglavniku. Poglavnik NDH je te dni sprejel skupino hrvatskih letalcev, ki so bili več tednov doma na dopustu ter se sedaj vračajo na vzhodno bojišče.

Ustanovitev hrvaške kmečke zveze. Poglavnik NDH je podpisal zakonsko odredbo o ustanovitvi Kmečke zveze, ki bo delovala pod okriljem ustaške organizacije. Novo ustanovljena organizacija bo kot stanovska zastopnica hrvaškega kmečkega ljudstva ščitila njegove interese, skrbela za strokovno izobraževanje kmečke mladine, gojila hrvaško kulturo, s svojimi predstavniki sodelovala v oblastni ter jim dajala potrebna navodila in nasvete za zboljšanje hrvaškega kmečkega gospodarstva. V organizaciji se bodo morali včlaniti vsi hrvaški kmetje. Najnižja stopnja organizacije obsega kmečko družino. Vse kmečke družine posamezne vasi bodo zbrane v hrvaški kmečki občini, katero bo vodil imenovani predstojnik. Temu bodo stali ob strani glavarji vseh kmečkih družin, kateri se bodo morali vsaj enkrat mesečno zbrati na sestanku in pretresati vsa pereča kmečka in gospodarska vprašanja. Naslednja stopnja organizacije je občinska kmečka skupnost z županom na čelu. Naslednji voditelji novo ustanovljene organizacije so: okrajni komisar, pokrajinski komisar ter končno od Poglavnika imenovani predsednik Kmečke zveze. Ta bo imel na razpolago več uradov s strokovno izobraženim osebjem. Za razpravo o važnih kmečkih vprašanjih lahko predsednik Kmečke zveze skliče tudi strokovni svet.

Stiki hrvaške in slovaške akademske mladine. Slovaško prosvetno ministrstvo je odobrilo dve štipendiji za slovaška akademika, ki bosta hotela v letnem semestru nadaljevati svoje študije na zagrebškem vseučilišču. Istočasno je tudi hrvaška vlada odobrila štipendije za hrvaške akademike, ki študirajo na vseučilišču v Bratislavi.

Novo vodstvo hrvaškega muzeja. Z upokojitvijo je zagrebški vseučiliški profesor dr. Hoddler prenehal biti tudi ravnatelj hrvaškega astrologeičnega muzeja. Za njegovega naslednika je sedaj imenovan muzejski kustos dr. Svob. Izredni vseučiliški profesor dr. Seper je pa imenovan za voditelja muzeja.

Preimenovanje zagrebških postaj. Železniška uprava NDH je preimenovala tri zagrebške postaje, ki se sedaj imenujejo takole: Dosedanja glavna postaja se imenuje še naprej tako, dosedanja postaja Sava ima sedaj ime vzhodna postaja, postaja Borongaj pa zahodna postaja.

Vojaski dom v Slavenskem Brodu. Hrvatska vojaška posadka v Slavenskem Brodu si je pred kratkim uredila prijeten dom, katerega so že izročili svojemu namenu. V domu je lepo opremljena točilnica in restavracija, prostrana čitalnica in igralnica.

Tečaj za matere. Zdravstveni urad zagrebške občine je pred dnevi začel tečaj »Mati in otrok«. Na tečaju, ki je namenjen predvsem mladim materam, predavajo strokovnjaki za nego, zaščito in prehrano otrok.

Obvezno pridelovanje oljarje. Hrvatsko gospodarsko ministrstvo je pozvalo uprave vseh državnih in podržavljenih posestev, naj pridelujejo več oljarje, zlasti sončnice. Najmanj tri odstotke vse rodovitne zemlje morajo zasejati s sončnicami. Za seme bo poskrbelo ministrstvo.

»Čitaj in širi »Slovenec!«

slovenščini — 12.45 Simfonična glasba — 13 Napoved časa. Poročila v italijansčini — 13.10 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Orkester Cetra vodi dirigent Barziza — 13.45 Opera na glasbo na ploščah — 14 Poročila v italijansčini — 14.10 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Siljanec. Operetna glasba — 15 Poročila v slovenščini — 15.15 Pokrajinski vestnik — 17 Napoved časa. Poročila v italijansčini — 17.10 Pet minut gospoda X 17.15 Godalni orkester vodi dirigent Angelo — 17.40 Opera na glasbo na ploščah — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Napovi in romanece — 20 Napoved časa. Poročila v italijansčini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Lirična privedev družbe EIAR: VERDI: Traviata. — V odmorih: predavanje v slovenščini. Poročila v italijansčini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarnar: dr. Kmet, Bleiweisova c. 43, mr. Trnkoczy, ded. Mestni trg 4 in mr. Ustar, Senenburgova ul. 7.

Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote do čer 8 zjutraj mestni višji zdravnik dr. Cihor Fran, Stefanova ulica 7.

Poizvedovanja

V nedeljo, dne 18. t. m. popoldne sem spravljal v neki ljubljanski gostilni blizu koldora kovčeg z moško športno obleko, perilom in drugim. Gostilničar se lepo naproša, da sporočijo svoj naslov proti nagradi upravi »Slovenec«, ker je zadeva nujna.

Prešernovo

nagrado Ljubljane

je na prvem mestu prejel roman iz zbirke »NAŠA KNJIGA«

GORIČANEC

ki ga je napisal STANKO KOCIPER

To je najlepši slovenski roman zadnjih let, slavo-spjev zemlji in delu

Verzan v elegantno umetniško opremo stane

L. 60°

Za naročnike »NAŠE KNJIGE« 25% popusta

Založba Ljudske knjigarne v Ljubljani, Pred školijo štev. 5

Drobna ljubljanska kronika

Kongregacija gospodin in kongregacija učiteljic pri sv. Jožefu imata v nedeljo 21. t. m. ob pol 7 skupno vs. obhajilo. Pridite vse!

Oddajte odrezke »H« vsaj v soboto. Sindikat mesarjev in klobasčarjev v Ljubljani, obvešča cenj. občinstvo, da se bodo odrezki »H« od nakaznice za mesec februar pobirali samo še v soboto dne 20. februarja. Člani sindikata morajo prinesiti v ponedeljek popoldne, do 6 pop. dne 22. februarja, nalepljene odrezke »H« kot je določeno, v pisarno sindikata mesarjev. Obenem pa sporočamo vsem članom, da se bo v soboto popoldne dne 20. februarja od 2 do 6 delil riž za kravice.

Nad vse prijetno boste razpoložili v nedeljo popoldne ob 3. Igralni Rokodelskega odra bodo uprizarili benečansko veseligrso »LAZNIČEK«. Ključke s svojim spremljevalcem Pavliho, medicinske Cvetko in Lisjak, zdravnik Mazad in trgovca Stiško, Golobčika s svojima gospodaricama Rožo in Božo, vsi bodo povedali kajal so v tej veseligrsi, glavni varok je pač — ljubezen. Pridite in se boste zabavali ob zavozialni in končno razvozljali vsebini.

»Mož naj bo gospodar nad ženo«, vzlikne čevljar Urh Dreča v burki »Pričarani ženske, ki bo vprizorizovane v nedeljo, 21. februarja ob petih popoldne v frančiškanski dvorani. Za igro je mnogo zanimanja. Pred-

prodaja vstopnic v soboto od 17 do 19, v nedeljo pa od 8 dalje pri dnevnih blagajni.

Obsodbe zaradi lažnega ovačanja. Kazenski sodnik poedinec na okrožnem sodišču sodi med drugim tudi prestopke zoper pravosodje v smislu 9-a 139 kaz. zakona, zadeve, ko gre lažno ovačanje oseb od strani ljudi, ki se hočejo nad njimi masčevati iz osebnih in sebičnih namenov. V četrtek sta bili v dvorani št. 79 pred sodnikom poedinec kar dve, za sedanje prilike zelo značilni razpravi. Pri prvi razpravi je bil obsojen neki 67 letni vpokleni duhovni kontrolor na 8 mesecev strogega zapora, to nepogojno, ker je septembra 1942 oddal na poštni in bkratno cenzurni urad pismo z naslovom, ki bi lahko naslovljeno zelo škodoval in ga spravljal v hudo kazensko preiskavo. Povedal je, da naslov je bil ta, da je gospodar obtoženec odpovaldal sianovanje. Obtoženec pa je družinca obtoženec, ki se izgublje družbe. Pri drugi razpravi je bila zaradi lažne ovačbe obtožena neka kuhinjska pomočnica, ovačbe obtožena, ki je zvalila tatvino v kuhinji Marije Stetefove ukradenih 1200 lir na svojega znanca Viktorja Pelicena, da se nad njim masčuje. Bila je obsojena na 8 mesecev zapora, pogojno na 3 leta.

Obsojen, ker je zlorabljal bežo beguncev. Mali kazenski senat je po daljši razpravi obsodil nekega bivšega dijaka, starejšega mladoletnika na 1 leto in 10 mesecev

strogega zapora ter na plačilo 150 lir denarne kazni zaradi prestopke prevarne. Zlojavni točilec je dijaka Slavka obtožil drobnostva obrtne goljufije, da si je z raznimi sleparijami znal ustvariti stalen vir dohodkov. Dijak je skušal izbrbljati norečini polojn beguncem, ki so prišli iz Maribora v Ljubljano aprila leta 1941. Obtožnica navaja samo dva primera prevar, krpa namočena v žviž, dijakovski manipulaciji Majda Remsova in bivši jugoslovanski mornariški častnik Fran Rustija. Dijak je prišel na stanovanje Majdinega očeta pod pretrzo, do potuje v Ljubljano in ima naročilo, da prinese Majdi razno obleko. Oče Rems mu je izročil kovčeg obleke, dalje 1000 dinarski bankovce in zlat pečetni prstan. Obleko je Majda Remsova prejela, toda denar in prstan si je oboženeec pridržal kot »nagrado. Pri očetu Frana Rustija v Mariboru pa je prejel dijak dva velika kovčega obleke, perla in obutve ter drugih stvari v skupni vrednosti 10.000 lir. Tudi tu je premoštel Slavko navajal, da ima naročilo od sina za prenos kovčegov v Ljubljano. Obtoženec je le deloma priznal svoje nečedne manipulacije.

DRAMA. Sobota, 20. februarja ob 17.30: »Mirandolina«. Izven. Cene od 20 lir navzdol. — Nedelja, 21. februarja ob 17.30: »Ljubljano ho dajmo! Izven. Cene od 20 lir navzdol. — Ponedeljek, 22. februarja ob 15: »Snežulčica«. Zaključna predstava za Gili.

C. Goldoni: »Mirandolina«. Komedia v treh dejanjih. Osebe: vitez Ripartratta — Jan. markiz Forlinopoli — Gregorin, grof Albafiorita — Danilova, Hortenzija in Dejanja — Gledališki igralci — Gabrieličeva in V. Juvanova. Fabricij, natakhar, vitezov sluga — Benedičič, grofov sluga — Podgoršek, Rejzser: Jože Kovič, scenograf: inž. arb. E. Frank.

Naznanila

ROKODELSKI ODER. V nedeljo popoldne ob 3 Goldeni »LAZNIČEK«. Predprodaja vstopnic na dan predstave od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrkova 12-1, desno.

RADIO. Sobota, 20. februarja. 7.30 Pisanje na glasbo — 8 Napoved časa. Poročila v italijansčini — 12.20 Plošč — 12.30 Poročila v

Kaj se pravi: »Potopili smo 140.000 ton«?

V vojnih poročilih večkrat beremo podatke o potopitvi sovražnih prevoznih ali trgovskih ladij. Navedba velikosti ladij je zapisana v 1000 tonah, ker se večkrat ne da dognati ime dotične potopljene ladje. Da bomo razumeli, kakšno škodo je sovražnik utrpel glede na ladijske prostornine, brez ozira na dragoceni tovor vojnih ali gospodarskih potrebščin, ki je bil na tej ali oni potopljeni ladji, bi v naslednjih besedah dali nekaj tozadevnih pojasnil.

Omenjene »tone«, ki služijo kot podatki velikosti ladij, so tako zvane bruto-registrirane tone, skrajšano: BRT. Z njimi označimo prostornino ladij, kakor so je izmerile oblasti za merjenje ladij. Označba »tona« izvira iz brčkone od kake votle posode posebne velikosti, ki je bila kasneje nadomeščena z drugimi merili, a izraz »tona« je še zmeraj ostal. Ko je ladja izmerjena, jo v domači ladjedelnici vpišejo v »ladijski register«, in od tod tudi ime »registrirana tona«, ki meri 100 kubičnih čevljev ali 2,83 kubičnega metra; 1 kubični meter je torej 0,353 registrirane tone. Mere, ki so jih določili takrat, ko so ladjo vso premerili, so važne tudi za preračunavanje pristaniških pristojbin, za pristojbine v prekopih (na primer za prevoz skozi Sueski, Panamski prekop) itd.

Medtem ko je pri vojnih ladjah velikost, obseg odrinjene vode in s tem teža vse ladje izražena z navadnimi, utežinskimi tonami po 1000 kg, računamo pri trgovskih ladjah z bruto prostornino vse ladje, to se pravi z bruto registriranimi tonami, pri čemer je 1 kubični meter enako 1/3 registrirane tone.

Bruto prostornina kake ladje obsega vse prostore vse ladijske notranjštine do takozva-

nega drugega krova (če ima ladja dva krova ali tri ali več) in dalje vse prostore, ki so vrh tega krova dograjeni.

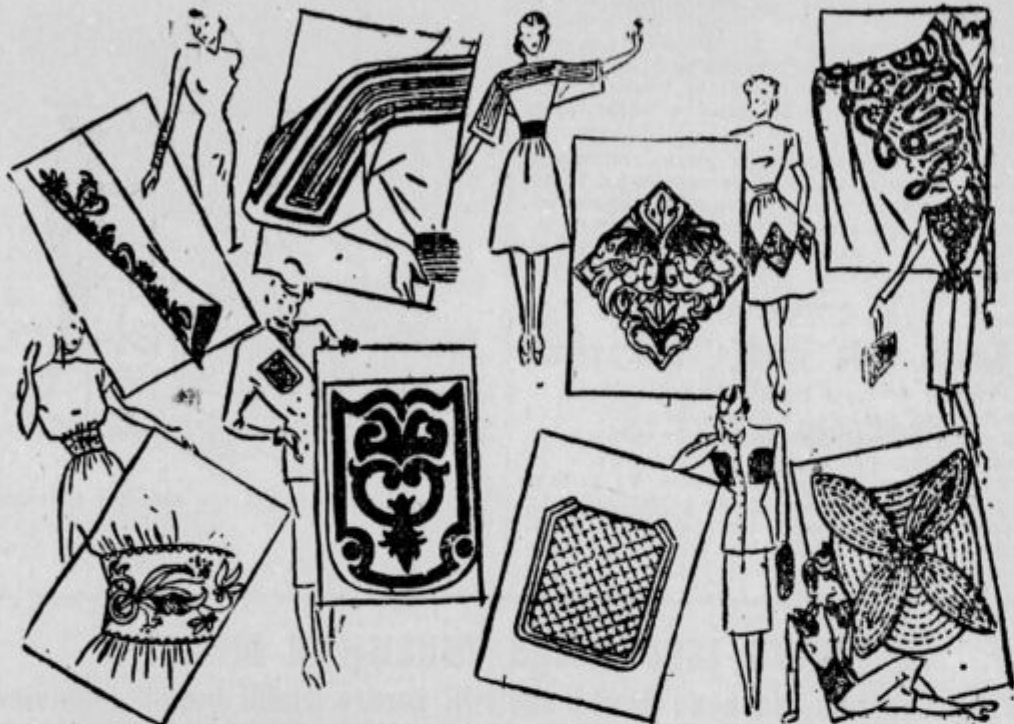
Neto prostornina je ostanek bruto prostornine, ki ostane, če odštejemo prostore za stroje, prostore za posadko in za navigacijo.

Nosilnost pa je skupna teža vsega tovara, ki je z njim kaka ladja lahko obremenjena. Nosilnost pa obsega tudi še težo ladijske opreme, torej potrebščine ladje v trdem in tekočem stanju, pitno vodo in vodo za kotle, prehrano itd. Ostanek je potem na razpolago za drugo obremenitev. Če vzamemo za primer tovorno ladjo s 5000 BRT, tedaj ima ta 3000 neto registriranih ton (NRT), in nosilno zmoglost 7500 do 9000 ton (po 1000 kg).

Kakšna neznanska množina lahko pride v trebuh take ladje, si lahko mislimo, če si predstavljamo, da bi bilo za breme kake 6000 tonske ladje potrebnih 400 železniških vagonov po 15 ton, kar bi dalo tovrni vlak, ki bi bil dolg skoraj 4 kilometre.

Kako daleč je vidna goreča vžgalica?

V Berlinu se delali tozadevne poskuse in so dognali, da je ponoči, ob popolni temi, videti plamenček goreče vžgalice en kilometer daleč! Plamen navadne laterne na petroleje — ali petrolejske svetilke — je viden 7 kilometrov daleč, a luč sobe, ki je navadno razsvetljena, je videti na 20 kilometrov razdalje. Vse to je jako važno zavoljo predpisov o zatemnitvi kakega kraja.

Izredno lepe vezenine

Zadnjič smo omenili, kako so razni okraski, med njimi zlasti vezenine, v načrtu za pomladansko modo ženskih oblik. Zato priobčujemo danes nekaj praktičnih navodil za vezenine, ki jih lahko uporabimo za na obleke različne vrste.

Na desni spodaj vidiš vezenino za na žepe in ramena lepega kostuma. Zraven je žep, ki sestoji iz prešitega žameta v kvadratih. Hkrati vidiš novo obliko žepa.

Žep s temnimi aplikacijami je bil na neki kimonasti jopici prav lep. Na sliki vidiš risbo aplikacije.

Širok pas, ki poudarja lepo popoldansko obleko, je okrašen z zlato vezenino; vzorec je jako ličen. — Zgoraj nad tem je vzorec za vezenino na rokavu popoldanske obleke. Zelo nove vrste je zgornji del rokava, ki je pošt s širokimi in z ozkimi žametastimi trakci. Za na krilo vidiš zraven vezeno okraske, kakršne zdaj nosijo. Tudi na plaščih in kostumih so vezenine, ki so z njimi zlasti stari kostumi jako polepšani.

Umetne korenine za umetne zobe

Švedski zobni tehnik Nilo Höglund je odkril novo zanimivost: ko je nekoč izdrl bolan zob ki mu je bila tudi korenina vsa uničena, je zamašil zobno jamico s novjo iz sterilizirane kosti, ki se je čez leto dni spremenila v izbornu zobno korenino, kakor bi bila naravna. V to umetno korenino je vstavil umeten zob.

Tozadevni strokovni list poroča, da umetne korenine zob še čez pet let opravljajo isto delo, kot bi ga naravne zobne korenine. Pa še nekaj: Zgodilo se je, da so ljudje z umetnimi koreninami zob začutili časih tudi bolečine v umetni korenini. In res: umetno narejene zobne korenine tudi začno bolehati in jih je moči plombirati, kakor bodo tudi plombirali zdaj umetne zobe. Kdor bo torej zdaj izgubil vse svoje zobe, mu ne bo treba imeti kar cele umetne čeljusti v ustih, ampak mu bodo zobozdravniki lahko vstavljali v zobne jamice kar umetne korenine z zobmi vred. — Tako je dognal ta švedski zobar. Ali je to resnica — ali še mogoče bo — o tem bodo odločili strokovnjaki.

Umetna volna

Svetovna proizvodnja volne že zdavnaj ne zadostja kritju potrebe po volni, tako da je treba predelati že sleherni volneno krpo in sleherni volneno oblačilo. Da bi se zamašila ta vrzel, so začeli tozadevni strokovnjaki proučevati predvsem to, iz česa je ovčja volna. To vprašanje se dá kemično rešiti in doslej je toliko razrešeno, da so spoznali neke skupine v najmanjših sestavinah niti. Če bi teh skupin ne bilo, bi volna ne imela svojih najbolj bistvenih lastnosti. Celo luč in vreme vplivajo v tem oziru na kakovost volne, tako da ni vseeno, od kakšnih ovac je volna in kdaj so bile ovce ostrižene.

Vse tisto, kar so strokovnjaki dognali glede na pristno ovčjo volno, je treba uporabiti pri proizvodnji umetne volne. Najprej se je posredilo iz kazeina napraviti sestavino, ki je podobna volni. Iznaidba je nemška, izrabljajo jo pa v vse-

Tiha ljubezen

Gorim v ljubezni kot v oltarju sveča s plamenom, ki ga ziblje dih božanstva ki pravi z glasom — kot iz inostranstva: »Le gor! — v izgorjevanju je sreča.«

Ljubezen moja sladka je daritev in vsaka kaplja, ki od stenja kane, je kakor kri iz moje srčne rane, ki čista v nemo se strdi molitev.

In vedi, dragi, ti, ki misliš name in ki zdaj tlaš po širokem sveti, da v tvoji dvani hotela bi zgoreti,

a če me prej samotna noč objame, mi smrt ljubezni te ne more vzeti — svetila ti bo še iz črne jame!

liki meri v Italiji. Cenejše kot kazein pa so ribje beljakovine, ki jih zdaj v Nemčiji spreminjajo v umetno volno, ki je predejo skupno z rastlinsko volno. Umetna volna ima skoraj povsem iste lastnosti kot ovčja volna, tako da je blago iz nje glede na uporabo in na videz skoraj takšno kot pristno volneno blago.

Umetna volna daje toploto in je trpežna, dasi so sestavine pri tem in onem blagu različne.

Za rastlinsko volno uporabljajo vsakršne rastline. Začeli so s smrekovim lesom, nato z bukovim, dalje uporabljajo za to proizvodno slamo, v Italiji trs in na Japonskem morske rastline. Pri sleherni teh rastlin pa so pota za proizvodnjo blaga drugačna.

Majhna napaka. Dva urednika dveh si nasprotnih listov tam nekje v Indiji sta se toliko časa obdelavala po časopisih, da sta si končno napovedala dvoboj, in sicer dvoboj s sabljami. Vse je bilo pripravljeno, prič in zdravniki. S prvim zamahom je eden urednikov odsekal nos, temu pa je od strahu padla sablja z roko ter mu odsekala palec desne noge. Dvoboj je bil končan, čast rešena. Zdaj je imel besedo zdravnik. Da ne bo prevelike izgube krvi, je kar na mestu izvršil operacijo. V naglici pa je napravil majhno napako s tem, da je palec prišil uredniku na nos, nos pa, kjer bi moral biti palec. Urednik ni imel zaradi te pomote drugih posledic, kot da je bil nekam čudno videti in pa da si je moral vsakokrat čevljev sezuti, kadar je hotel kihnuti.

K U H A

Krompir z gobami.

Krompir olupim, operem in zrežem na precej tanke rezine. Krompirjeve rezine oprazim na maсти, s pridatkom sesekljane in zarumenelne čebule, zelenega peteršilja, stroka s soljo strtega česna in vejice majarona. Ko je krompir napol oprazen, potresemo po njem žlico moke. Ko se moka malo oprazi, prilijem nekaj žlic juhe ali kropa in potresemo z dobro opranimi in sesekljanimi gobami in s sesekljanim zelenim peteršiljem. Kozico dobro pokrijem in pražim jed do mehkega. Služi mi za prikuho ali za samostojno jed.

Fižol z jabolki in krompirjem.

Za to jed rabim 30 dkg fižolice, 30 dkg krompirja in 15 dkg kislih jabolok. Ze zvečer namočeno fižolico skuham napol. Ko je fižolica napol kuhana, ji dodam olupljena in na rezine zrezana jabolka in kuham toliko časa, da se fižol skuha in jabolka razpuste. Proti koncu kuhanja primešam jedi krompir, ki sem ga neolupljenega skuhal in olupljenega na rezine zrezal. Nazadnje zabelim jed s evrovim maslom, v katerem sem zarumenila pol žlice sladkorne sipe. Jed dobro zmešam in okisam z limonovim sokom. Ako nimam fižolice, je dober tudi navaden fižol.

V postojanki italijanskih vodnih letal: straža ob protiletalski strojni.

„Slovenčeva“ športna posvetovalnica

Ali obstajajo morebitni športni predpisi, ki prepovedujejo kajenje? Z ozirom na to, da je med tekmovalci precej kadilcev, bi radi vedeli, kako sodi športna veda o škodljivosti kajenja in dalje, če je kajenje dovoljeno ali prepovedano? — Za časa olimpijade, ko je možno motriti najboljše tekmovalce sveta, so ugotovili, da je bilo med onimi, ki so dosegli najboljše uspehe, zelo malo kadilcev. Tudi v olimpijski vasi so bili kadilci bele vrane. Ne poznam športnega zdravnika, ki bi priporočal kajenje, znani pa so mi primeri, ko je veljalo kot hud disciplinski prestop, če so športniki, ki so se podvrgli napornemu treningu, kadili. Na nekaterih visokih solah za telesno vzgojo je kajenje enostavno prepovedano, večnoma pa velja kot nedostojno, če kdo kadi na tekmovališču ali v tekmovalni obleki. O škodljivosti nikotina je napisal univ. prof. Steinhaus razpravo, v kateri je na podlagi statističnih podatkov ugotovil, da je kajenje škodljivo zlasti za one športe, ki zahtevajo veliko vztrajnosti. Navajam samo en primer: nekega tekmovalca v teku na tri milje se je udeležilo 1973 vojakov. Med prvimi desetimi je bila večina nekadilcev in samo 6 odstotkov zmernih kadilcev. V splošnem velja »božja travca« med športniki kot slabost, ki škoduje zlasti tekačem, kolesarjem, smučarjem in plavalcem, ki tekmujejo na dolge proge. Mnogoteri trenerji državnih reprezentanc odločno prepovedujejo kajenje. (P. -šek)

Uspehi 15 letnega atleta. Zamikalo vas je, da bi ugotovili, v kateri panogi ste dosegli doslej najboljši uspeh. Po finski tabeli je na prvem mestu vaš rezultat v teku na 200 m (28,3 sek. ali 319 točk). Moram pa reči, da se mi zdi čudno, da ste se tako mladi lotili te proge! Če se hočete razviti nekoč v dobrega atleta, priporočam hiter tek na 60 m, razen tega pa od časa do časa urjenje lahkega teka na daljše proge. Od ostalih vaših izidov mi je zlasti všeč znakma v skoku v višino (1,31 m ali 288 točk). V teku na 100 m (14,1 sek.) bi dobili 262 točk, v skoku s palico (2,13 m) 219 točk, v troskoku (9,65 m) pa 267 točk. (F. U. K.)

Haegg na sedmem mestu. Vprašujete, kako je mogoče spremeniti vrhunsko rezultate, ki jih ni v finskih tabelah, v točke? V ta namen je treba poiskati ključ (ki pa ni čisto zanesljiv), vzeti svinčnik v roke in računati. To je pa hvaležna naloga samo za prijatelje matematike. (Isti.)

Malikovanje športnikov. Športnim časnikarjem očitata, da previsoko povzdigujemo nekatere svetovne prave. Povem Vam, da ne gre za malikovanje športnikov ali za kaj podobnega. Človek je samo vesel, če bere, da padajo nove znamke zmogljivosti, in to ne zaradi rekordov, temveč zaradi tega, ker dokazujejo, da je »brat osel« marsičesa zmožen, če ga kroti gospodar krepke volje. Rekordov in rekorderjev smo veseli tudi zaradi

Nogometaši popularnejši od Haegga

Švedski statistični urad je izvedel zanimivo glasovanje, pri katerem so dobili nogometaši 25, atleti 24, smučarji pa 10 odstotkov glasov

Švedi imajo veliko veselje s statistikami, tabelami in primerjavami športnih uspehov. Veak švedski fantelek pozna svoje športne junake, ve za njihove uspehe in rad vzame evinčnik v roke ter računa točke po finskih tabelah in si izpišuje svoje razpredelnice. Vendar to ni samo zadeva za šport navdušene mladine. Tudi urad za statistiko si je nadel nedavno zanimivo nalogo — ugotoviti, katera panoga športa je na švedskem najpopularnejša.

Takšna ugižbanja bi bila v marsikateri državi odvisna, zakaj brez dvoma je, da bi dobil nogomet večino. Tako bi bilo na Madžarskem, na Danskem, v Nemčiji in še marsikje. V Italiji bi bila huda konkurenca glede popularnosti med nogometaši in med kolesarji, v Španiji pa bi množice najbrž glasovale za tradicionalno bikoborbo. Kakor rečeno, Švedi so prijatelji statistik in lestvic, pa so se lotili javnega glasovanja, da bi ugotovili, kateremu športu daje ljudstvo prvenstvo.

Po dosedanjih poročilih iz Švedske bi vsakdo mislil, da bo zmagala lahka atletika, ki ima v Gundardu Haeggu tekača, kakršnemu ni enakega pod božjim soncem. Čisto proti pričakovanju pa je tudi na švedskem zmagal nogomet. Dobil je 25 odstotkov glasov, lahka atletika pa samo 24. Popularnost nogometašev in lahkoatletov je torej na švedskem v razmerju 25:24 v prid prvim. Vrsta svetovnih rekordov, ki jih je postavil Gundar Haegg v preteklem letu, ni mogla rešiti atletov. Nogometno državno predstavništvo, ki je zmigalo med drugim tudi v Berlinu, je odločno vplivalo na športno glasovanje na švedskem.

Presenetljivo so tudi druge številke. Smučanje, ki je na švedskem tako razširjeno, da ga po vsej pravici imenujemo narodni šport, je dobilo samo 10 odstotkov glasov. Nepriznava veliko prijateljev pa ima »bandy« (hokej) na ledu, ki ga igrajo s kroglo, ki je potisnil boks in rokoborbo na naslednjo mesto. Piščo število glasov je dobil tenis, čeprav ga igra sam kralj Gustav. Plavanje je na isti stopnji kakor rokoborba in konjske dirke, roko-met pa je popularnejši od boksa, kolesarskih dirk in umetnega drsanja. Če bi izvedli podobno glasovanje pri nas, bi dobil verjetno nogomet največ glasov, vprašanje pa je, katera panoga športa bi prišla na drugo mesto.

tega, ker podžigajo k posnemanju. Čisto razumljivo pa je, da ne gre primerjati športnih uspehov z uspehi znanstvenikov ali umetnikov. Prvi so aristokrati mišic, drugi pa aristokrati duha (M. A.)

Mednarodne nogometne tekme 1943. — O tem je že bilo objavljeno v našem listu, da pripravljajo zlasti Hrvati, pa tudi Švedi, Madžari in Svcariji precej obilen spored. Glede italijanske državne reprezentance dodajam, da bo nastopila 4. aprila v Zürichu, 2. maja pa bo sprejela na lastnih tleh madžarsko nogometno predstavništvo (V. E.)

Gimnastične vaje. — Vprašujete, ali naj jih gojite jutraj ali zvečer in kako dolgo? — Ker je precej suhoparno telovaditi sam dalje kakor četrt ure, bi bilo priporočljivo, da telovadite jutraj pred umivanjem (približno 10 minut), zvečer pa še enkrat, predno greste spat. Za krepitev trebušnih mišic priporočam vaje v ležanju na hrbtu. Izbira učinkovitih vaj je obilna: trebušne mišice si boste okrepili, če boste v ležanju na hrbtu dvigali noge ali pa, če boste stopala zataknil pod omaro in se vzpenjali s trupom iz ležanja v sedenje in nazaj. Pri vsakem urjenju morate delati s tako vnemo, da se boste začel potiti (S. D.)

Kakšna je boksarjeva »hruška«? — Vaša ugotovitev, da je v boksu nemogoče kaj pridati doseči brez pripravljanih vaj, mi je všeč. Z udarjanjem v bokarsko hruško se boste učili tehnike, zlasti pa hitre odzivnosti. Priporočam, da se oglašite v športni trgovini, kjer imajo gotovo ilustrirane cenike. Tam boste videli, da je boksarška hruška vseča žoga, ki visi v višini glave. Za silo Vam bo služila tudi navadna žoga jajčaste oblike. (Sch.)

Vidiš ga, na propeler bi bil kmalu pozabil. Ko sem pogledal motor, je nekaj obupno zavcililo in zahreščalo. Koj sem ustavil motor. Ne morem ti dopovedati, s kolikšno muko sem propeler snel, ga očistil in zopet pričvrstil. Še v hangarju je to delo težko, kjer imaš pomočnike in vse priprave za tako delo.

Naredi! Motor, tank, vzvodi — vse deluje dobro. Trud ni bil zaman. Bog in sreča junaka! Odletel bom. Sedaj je bila tudi Lia navdušena za odlet. Za popotnico nama je pripravila dober prigrizek, saj nista vedela, koliko časa bova v zraku.

S. S. Van Dyne:

Umorjeni »kanarček«

Osebe:

Philo Vance
S. S. Van Dyne
John F. X. Markham
Narednik Heath
William M. Moran, ravnatelj Osrednjega policijskega urada
Doktor Doremus
Kapitan Dubois } izvedenec za prstne odtise
Agent Bellamy }
Konrad Brenner, izvedenec za vlomilno orodje
Sniklin
Tracy } policijski agenti
Burke
Emery
Guilloyle
Swacker, Markhamov tajnik
Karel (»Pop«) Cleaver, špekulant
Louis Mannix, uvoznik krzna
Kenneth Spotswoode, industrialec
Ambrozij Lindquist, zdravnik
Tony Skeel, predkaznovan
Allys La Fosse, igralka
Phipps, agent cestne policije
Currie

I.

Kantarček.

V uradu osrednjega policijskega ravnateljstva v New Yorku je velika soba, ki ima stene skoraj popolnoma zakrite z jeklenimi policami, kjer so v lepem redu razvrščeni akti raznih procesov. Med veliko tisoč akti je tudi majhna zelena mapa,

na kateri je napisano: Odell Marjeta, 184.71a Cesta 10, sept. Zadavljena okrog 23. Stanovanje izropano. Dragulji ukradeni. Truplo našla Anny Gibson, sobarica.

Tako je v kratkih besedah brez olajšav označen eden največjih zločinov v ameriških policijskih poročilih, zločin tako poln nasprotstev, tako razburljiv, tako premeten, da se najboljši člani kriminalne policije več dni niso mogli znebiti, kje naj bi se zadeve lotili. Od katerekoli strani so jo proučevali, je bilo razvidno, da Marjeta Odell ni mogla biti umorjena. In vendar je ležala na širokem svilenem divanu v salonu skleno truplo mlade ženske, ki je ugovarjalo tem čudnim zaključkom.

Prava zgodba tega zločina, ki je prišel slučajno na dan po dolgi in obupni temi in zmedbi, je razkrita mnoge čudne odtiske, mnoga temna skrivališča skrivnostne človeške narave ter čudno satansko ostrino duha, ki jo je obup še bolj stopnjeval.

Marjeta Odell je bilo sijajno bitje, ki je tipično predstavljalo lahkomiščno okolje Broadwaya. Skoraj dve leti pred svojo smrtjo je bila najvažnejša in najbolj znana osebnost v nočnem življenju tega dela mesta. Ob času naših prednikov bi mogla zaslužiti naslov »oboževanka celega mesta«, danes pa je število tistih, ki hrepenijo po tem naslovu, zelo veliko, preveč različni so okusi mešanov, da bi mogla ena sama ženska doseči tako višino. Kljub temu pa je Marjeta Odell v svojem okolju uživala izreden sloves.

Bila je tako znana, deloma zaradi legendarnega pripovedovanja o njenih odnosih z nekaterimi evropskimi močnimi osebnostmi. Res je preživela dva leta v inozemstvu, po svojem prvem uspehu v »Bretonski deklici«, ljudski opereti, ob

kateri se je skrivnostno dvignila na stopnjo zvezde.

Njena zunanost je tudi pripomogla k njenemu ugledu. Bila je brez dvoma lepa in njena lepota je bila naravnost nasilna.

Spominjam se, da sem jo videl, ko je plesala nekega večera v krožku »Antlers« v znamenitem zbirališču nočnih veseljakov, ki ga je tedaj vodil dobro znani Red Raegan. Zdelo se mi je takrat nenavadno lepa in ljubka kljub temu, da je njen obraz izražal preračunjenost in pohlep. Bila je srednje postave, vitka, vendar pa je v njenih kretnjah kazala precej prevzetnosti, morda zaradi njenih domnevnih odnosov z osebnostmi evropskih vladarskih hiš. Na njenem obrazu je bilo mogoče razbrati čudno mešanico ljubeče obljube in duhovne odpovedi, kakršno so slikarji vseh dob skušali utisniti svojim Magdalenam.

Marjeta Odell je dobila vzdevek kanarček, ker je pri nekem plesu nosila obleko, ki naj bi v njej bila podobna kanarčku. Obleka iz bele in rumene svile, ki se je krasno prilagajala njenim bujnim svetlo-plavim lasem in njeni rožnati polti, je še bolj poudarila njeno lepoto. Vzburila je toliko pozornosti, da je hvala časopisja in odobravanje občinstva dosegla, da se je »Ples ptičeve« spremenil v »Kanarčkov ples«, gospodična Odell pa je postala prva plesalka. B. B. de Sylva je sestavil nalašč zanjo poseben komad in valček, ki ga je plesala sama med predstavo. S tem je hotel postaviti še bolj v ospredje njeno prikupnost in njene sposobnosti.

Kmalu je zapustila oder, kjer si je priporila tolikšen sloves. V mestnih nočnih zabaviščih je postala znana pod imenom »kanarček«. Ko so jo pozneje našli umorjeno v njenem stanovanju, se je vest o tem zločinu takoj raznesla pod naslo-

vom »Umor Kanarčeka« in tako so ta zločin pozneje vsi imenovali.

Čuden potek dogodkov je dovedel Vanceja do tega, da se je začel zanimati za »Kanarčkov« zadevo.

Markham so že več tednov napadali časopisi, ki so bili nasprotni njegovemu upravljanju, to pa zato, ker njegovemu uradu ni uspelo, da bi dokazal krivdo nekaterih lopovov, katere se je policija posrežila vjeti. Kajti skoraj kakor rezultat prohibicionističnega zakona, se je v New Yorku razvila nova vrsta nočnega življenja, ki ni bilo niti malo zaželeno. Otvorila se je namreč cela vrsta nočnih lokalov, v vsem Broadwayu in v bližnjih ulicah, kjer se je v kratkem času zgodilo že toliko prestopkov, da je bila zaskrbljenost javnih organov popolnoma upravičena. Vsi ti prestopki, tatvine, ropi in podobno, so vsi izvirali iz teh malo simpatičnih lokalov.

Ko je končno bil odkrit umor in v zvezi z njim tatvina draguljev v enem najboljših hotelov v mestu, in se je izvedelo, da je ta zločin bil pripravljen v enem izmed teh lokalov ter so našli dva policijska agenta, katerima je bilo po-verjeno poizvedovanje o tem zločinu, mrtva, z dvema kroglama v hrbtu, v bližini omenjenega lokala, je Markham sklenil, da spravi vse ostale akte in posveti vso svojo pozornost preiskavi tega zločina.

II.

Stopinje v snegu.

Dan po njegovi odločitvi smo sedeli, Markham, Vance in jaz, v najbolj oddaljenem kotu dvorane za razgovore v »Stuyvesant«. Pogostokrat smo zahajali tja, ker smo vsi trije bili tukaj včlanjeni in je ta kraj služil Markhamu kot zasebni glavni stan.

Gospodarska področja v Aziji

Surovine

Japonska je imela že od nekdaj precej premo-ga na razpolago. Seveda porabi Japonska razme-roma malo premoga, ker ima veliko vodnih sil, ki jih tudi izrablja. Na Japonskem je približno 8 mi-lijard ton premoga, v Mandžukuu 13 milijard, a Kitajska ima več ko 300 milijard ton premoga na razpolago.

Bolj neugodno je stanje glede na železo. Jap-onka je morala doslej uvažati železo iz Malajske in Avstralije. Vpravi na tej podlagi glede odvisno-sti od železa je temeljilo angleško upanje na se-sulo Japonske.

Toda zmotili so se. V Mandžukuu je približno 1 milijardo ton železa, a po japonskih načrtih naj bi Mandžukuu dajal 4,6 do 4,7 milijona ton železa na leto. Japonska pa se lahko preskrbi z železom iz Koreje, ki premore do 400 milijonov ton železa, a predvsem iz Kitajske. Iz rudnikov ob ustju Jang-cerja pa lahko upa na 5 milijonov ton železa na leto. Brez dvoma je s tem preskrba Japonske z že-lezom za vojne potrebe zagotovljena.

Petroleja porabi Japonska na leto 4 milijone ton, a ga ima sama le 10 odstotkov te količine. To-da, kakor je preiskala ozemlje Standard Oil Com-p., so v provinci Sanci v severni Kitajski takšna bo-gata najdišča petroleja, da utegne biti že s tem rešeno vprašanje japonskega petroleja. Baje pa je petrolej tudi v Sečuanu.

Toda ovire, ki so jih povzročale Anglija, Ame-rika in tudi Francija pri japonskih načrtih za skup-no sodelovanje Japonske s Kitajsko, so bile tako silne, da se tako razrešitev oskrbe petroleja ni mo-gla izvršiti. Zato je bila Japonska prisiljena, da je začela pridobivati petrolej iz premoga. V oktobru leta 1938 so odprli v Fusunu tozadevno tvornico, drugo na Koreji in tretjo v Hinovu. Brez dvoma se je Japonska tudi glede na petrolej zadostno preskrbela.

Japonski manjka tudi kavčuk. Predvsem si ga nabavlja iz južnih pokrajin. Umetna proizvodnja je tudi že v začetkih, pri čemer si pomagajo z vodni-mi silami Jaluja in Sungarija. Važna je tudi kavču-kova proizvodnja v francoski Indokini, ki daje na leto 60.000 ton kavčuka. Tu ima Japonska izčrpen vir te snovi.

Jeklene kovine, kot so wolfram, mangan, mol-den, antimon, dalje cink in svinec izdelujejo v mno-gih kitajskih pokrajinah in so torej za Japonsko lahko dosegljive. Bombaža bi si lahko dobila iz Ki-tajske in prav tako volno, saj je v severni Kitajski do 30 milijonov ovac in koz. Za proizvodnjo rasi-linske volne pa ima Japonska na razpolago trs so-jeve rastline v Mandžukuu.

Zunanja trgovina

Od zadnje svetovne vojne dalje, ki je spravila Japonsko na svetovnem tržišču na prvo mesto, se dežela močno posveča izvozu. Zatorej je že zgodaj spoznala veliki pomen trgovskega brodogoja. S svo-jimi 2250 parniki in motornimi ladjami, kar je ve-ega skupaj 5.630.000 br. ton, je bila Japonska ob iz-bruhu te vojne za Anglijo in Združenim ameriški-mi državami na tretjem mestu. Važno je pa še, da se je japonsko trgovsko brodogojstvo v novejšem času tako razvilo in je torej povsem moderno. Pri-rastek japonskega trgovskega brodogoja, ki more na lastnih ladjah prevažati 50 odstotkov vega izvoz-nega blaga, je bil v letih 1935-39 s 624.000 br. to-nami prvo na svetu.

Japonska, Kitajska in USA.

Ko je izbruhnila evropska vojna, je imelo to precejšnje posledice za Japonsko. Združene ame-riške države so odpovedale Japonski trgovsko po-godbo, kar so že dolgo prej namerjale, Anglija pa je poskrbela, da bi se zavrl in zatrl uvoz iz Ja-panske v druge države. Potem so Angleži zanečili v severni Kitajski valutno vojno med jenom in ju-anom, ki se je slednjič izcimila v bitko med funtom in jenom. Severni Američani so kaj kmalu poostriili gospodarsko borbo proti Japonski.

Tekstilno blago je tvorilo poglavitno gospodars-ke zveze. Japonska je izvažala surovo svilo, a Se-verna Amerika ji je dajala bombaževino. Združene ameriške države so začele ovirati uvoz surove svi-le v svoje države in so dalje prepovedale izvoz k-uriva na Japonsko. Toda Japonska je že prej poskr-bela, da bi glede na te surovine ne ostala na ce-dilu. Iz Južne Amerike je začela naročati bombaž, a za uvoz petroleja (nafta) je sklenila obsežne po-godbe z Mehiko in Nizozemsko Indijo. S propadom Francije pa je mogla Japonska svoj vpliv v Aziji zlasti še povečati z gospodarskim pronicanjem

Francoske Indokine. Z raznimi drugimi gospodar-skimi pogodbami in vojnimi pohodi se je znala Ja-panska povedo po Aziji tako zasidrali, da siči ta njena borba pravi pravcati gospodarski revoluciji.

Japonska gospodarska pot je jasno začrtana. Bistveno je določena po desetletki, ki je bila objavl-jena takrat, kakor je bila podpisana trojeva z Ita-lijo in Nemčijo. Japonska vlada je takrat izdala razglas:

»Doba starega svetovnega gospodarstva, slo-nečega na svobodni trgovini, razpada v prah. Čas je, da Japonska preneha s stariim gospodarskim na-činom in si zgradi novo gospodarsko stavbo. Ja-panska odvisnost od tretjih sil se mora omejiti na najmanjšo mero.«

(Völk. Beobachter).

Koliko vode »popijejo« drevesa?

Profesor Struggel z univerze v Hannoveru je imel nedavno predavanje o uporabi tekočin med rastlinami. Svoje predavanje je pojasnjeval s po-večanim filmom, »ki« so bile zanimive slike o sir-jenju tekočin po rastlinskih »telesih«. Na podlagi svojih raziskovanj je dognal, da popije breza na leto do 7000 litrov vode, hrast kar 9000 litrov. Gozd pa popije na vsak hektar zemlje po 3,6 mi-lijona litrov vode.

Iz govora japonskega zunanjega ministra

»Prepričan sem, da bodo turški voditelji modro vodili usodo domovine«

Tokio, DNB. — Japonski zunanji minister Tani je ob priliki skupščinske razprave prejš-nji teden imel govor, v katerem je med drugim izrazil svoje trdno prepričanje, da bo Os v tej vojni zmaga. Pripomnil je, da je tudi trdno prepričan o tem, da si turški voditelji pravilno razlagajo sedanji mednarodni položaj in da bodo odpravili napake svoje dosedanje politike. Potem je poudaril, da je sedanji vojni položaj povsem različen od položaja v prejšnji svetovni vojni, zakaj tedaj je bila Nemčija v boju proti

sovražniku sama. Danes stoji na njeni strani tudi Japonska s svojo mornarico, ki ji ni enake. Turčija da nima samo močne vojske, pač pa da je tudi njen vojaški položaj izredno ugoden.

»Zelo me zanima,« je med drugim še pove-dal v tem svojem govoru pred japonskimi po-slanci zunanji minister Tani, »kako se bo Tur-čija v bodoče zadržala, prepričan pa sem, da bodo voditelji Turčije modro vodili usodo svoje domovine.«

Kupujte
pri
naših
inserentih

Čitajte in širite
»Slovenca«!

Potrtega srca javljamo, da je naša dobra teta, gospa
MINKA JERAS roj. SVOLJŠAK
vojna vdova

danes 19. febr. ob pol 4. uri zjutraj mirno v Gospodu zaspala. Pogreb drage nam pokojnice bo v nedeljo, 21. febr. ob pol 4. uri iz hiše žalosti, Društvena ul. 17, na pokopališče v Štepanji vasi.

Ljubljana-Moste, 19. februarja 1943.

Zaluzjoči sorodniki:

TRŠANOVI, KUGOVNIKOVI in SVOLJŠAKOVI.

Jordan Jovkov:
Razsodba

»Kaj praviš, dragce, ta ni kar tako. a? je rekel potihoma in hudomušno namignil z očesom proti ženski, ki je stopala z voza.

Tokmakčija ni odgovoril. Nehote se je zdrnil, kakor da mu je eedla na čelo zoprna muha. Pa Danail je bil neznanek šaljivec in upornik po naravi. Nekdo je že bil protestant, samo da je mogel nasprotovati pravoslavim; ni se maral ubadati z nikakršnim delom in je ugonobil samega sebe, sam da bi pokazal, da ga je brat izigral pri delitvi dediščine po očetu; bil je gorak vsem prejšnjim in bodočim županom; oblašil ni priznaval in napadal vero. In ker ga je nekdanja spreobrnitev v protestantizem seznanila z evangelijem in s knji-gami starega zakona, je belil govor s citati in upo-rabljal preroške izraze. Veljal je za prihranjenega in to mu je dajalo svobodo, da je vsakemu zabrušil naravnost v obraz, kar je hotel.

»To pa ni kar tako, ka-li? Si jo prepoznal? Moj Bog, Marijina hči je, bogme, dragce, Marija ji je ime — mater si menda dobro poznal. Hahaha, poznal si jo. Abraham je stopil v svojo hišo in epoznal Saro, tako je pisano v sv. piemu.« Dana-il je začel postajati presneto nadležen. Tokmakčija ga je raztreseno pogledal v oči, kakor bi se trudil razumeti, kaj mu govori. Danail je šepetaje ponovil:

»Kaj je nisi epoznal, sem dejal. Marijina hči.«
»A, taka je ta reč!« je kolikor mogoče mirno in ravnodušno odvrnil Tokmakčija. »Glej jo, glej! Danail Carladži, mladi ljudje naglo rastejo in clo-vek jih le težko sledi.«

»Omožena je z Andrejem,« je nadaljeval Da-nail, »prišla ga je gledat. Njena mati ni bila, da bi pljunil, toda tudi hči se ji ni izneverila...« Tokmakčija in Danail sta opazovala mlado že-

no, ki si je popravljala ruto na glavi in stopala k Andreju, ki je stal med bircema. Čeprav ji je bilo nerodno pred toliko tujih pogledov, je hodila po-konci, lahkotnim in ljubkim korakom, ki že sam človeku zmeša pamet. Pozdravila sta se preprosto; vzdržano in srmečljivo, kakor se pozdravljajo ljudje iz vasi, zlasti kadar niso sami. Rokovala sta se, potem se je žena molče, s solznimi očmi in pri-siljenim smehljajem ustavila dva tri korake pred možem. Danail je vzdihnil. Nenadno se je nekam zresnil in rekel:

»Lepa je; ni, da bi kaj rekel. Toda slišiš, dra-gice, taka lepota je nevarna. Ne želim si. Kdor se ujame nanjo, ee zlepa ne izmaže. Povem ti — njegov glas je postal tišji — ta ženska je bila vzrok Rustemove smrti. Bes te plentaj, spravili so cloveka s sveta za prazen nič...«

Tokmakčija je zatrepal, presunjen z bridko bolečino: skrivnost smrti njegovega sina mu je po dolgem času postala zdaj jasna, ko beli dan. Ali to je trajalo samo trenutek. Ni pomišlil več niti malo na Rustemovo smrt, tudi Danailu ni odgovo-ril, tembolj ker jo je ta odkuril tako nepričakovano, kakor je prišel, in je, pozabivši prejšnjo otičnost, že pridigal na drugi strani. Tokmakčija ni nič si-ljal, ni se brigal, kaj se godi okoli njega. Gledal je mlado ženo in vsaka njena kretnja, vsaka brezpo-membna malost mu je klicala v spomin nekaj tako bližnjega. Bilo mu je, kakor da mu na erce kaplja-jo ognjene kapljice in vzbujajo pekoče in sladke občutke. Ko pa je mlada žena z rokami zakrila obraz in obrnila glavo, očitno, da prikrije solze, kajti prei so se ji čudovito hitro dvigale in upadale, tedaj je Tokmakčija globoko vzdihnil in začutil, da so se mu oči orosile.

Vee, kar ee je kasneje zgodilo, se mu je zdelo kakor sen. Sel je in položil prirege pred hodžo, poslušal, kar ee govorili sodniki, ne da bi kaj ra-zumel. Nazadnje je prišla vrsta nani. Preden ee ga poklicali, se je obrnil in pogledal nazaj: tik vran-cev, poleg voza, pri katerem ni bilo sedaj žive du-

še, je stala ženska in gledala na njegovo stran. Obraz ji ni bilo mogoče uganiti, koga gleda. Ali Tokmakčija je jasno videl tiste oči, ki jih ni videl enkrat samkrat in ki jih je dobro poznal. Tisti hip je v njegovi duši zazvenela otožna melodija klari-neta in videl je zrelo klasje, rdeč mak in lepo in mogočno ženo — ženo, ki je uprla vanj svoje črne oči. V teh očeh je bilo hrepenenje, so bile solze, je bila prošnja... Od te minute dalje je bil Tokmakčija miren in ee je popolnoma obvladal. Zasišal je svoje ime, se oglasil in stopil k sodnikom. Sledila so običajna vprašanja, na katera je odgovarjal jas-no in prepričljivo. Slednjič je eden izmed sodni-kov, ki je gledal pod naočniki, rekel:

»Zdaj nam pokaži kod poteka resnična meja.« Tokmakčija je odgovoril, da morajo, če to zahte-vajo od njega, iti tja gor, kjer je v zemljo vrasla skala. Sodniku je bilo prav in ljudje ee se pre-maknili.

Cetudi je imel dobrih sedemdeset let, je Tok-makčija hitel nekaj korakov pred drugimi, zatiku-joč si konec pasu. Široka ramena so ga delala zgrbljenega, črne obrvi so pokrivalo v zemljo uprte oči, obraz je kazil debel, mesnat nos, ki ga je ob-krzovala bela, natančno po šerjatu počesana in pristrizena brada. Nič ni bilo na njem, kar bi dalo slutiti nekdanjega bogataša; bombažna jopica mu je bila na komolcih zakrpana z velikimi zaplatami. hlače iz najcenejšega satena so bile oguljene in obledle; copate si je obul na boso nogo. Ali kljub temu je vsa njegova postava izsevala nekaj plemenitega in častiljivega. Se je bilo čutili na njem silo in veličino, katere sijaj ee ni popolnoma uga-snil. Kmetje, ki ee hodili za njim in ga gledali, ee čutili, da jim kri prešinja strah in epošovanje.

Na vrhu hriba ee je Tokmakčija ustavil in sto-pil na kamen, ki ga je bil omenil. To je bil samo-rasel, z lišaji pokrit in v zemljo vkopen kamen — na zunaj kakor široka in gladka plokev. Tokmakčija ee je zravnal. Utrujen od hoje je malce težko dihal.

»Te kraje,« je začel, ko ee je odpočil, »te kraje poznam tako dobro kakor svoje dvorišče. Ker ee vsi zatajiti dihi, se ee njegov mirni glas razlil zvono-ko in na široko. »Nekdo ee bili last mojega očeta, dolgo vrsto let so bili tudi moji. Poznam jih. Do-bro poznam tudi mejo, le da ee v tistih časih bila zemlja nemara širša. Ljudje ee niso pričkali za me-je in jih niso zaznamenovali. Zaznamenovali ee jih pač; da bi jih sploh ne, tega seveda ne morem reči. Zapisovali ee jih v Kutuk-ketabu — carske knjige, teh pa ni tu...«

Prenehal je, da bi ee počil, potem je spet podvzel: »Zakoni so bili tedaj v čislju. Pomnite, kaj vam bom povedal. Hodili smo na lov. Kadar smo jo mahnil na to stran in prišli do tega kamna, emo ustavili konje in nismo napravili niti koraka na-prej. Včasih je hrt stenil zajca samo korak čez mejo, pa ga nihče ni smel pobrati. Bil je ujet že na tujem pašniku in zato ni bil več naš. Tak ee bil zakon.«

V gruči gosto zbitih kmetov ee nekdo zakaš-ljal, drug ee je dokaj glasno zasmel. Sodnik ee je obrnil, pogledal okrog sebe in rekel Tokmakčiju: »Prav. Začni sedaj od tod in pojdi naravnost po meji!« Tokmakčija ee je obrnil na eno stran in se pozornost razgledal, prav tako na drugo in tretjo. Potem ee obetel, obrnjen proti jugu in zapilil po-gled v eno točko, prekrižal roke na hrbtu in zaka-račil naravnost naprej s takšnimi širokimi in rav-nimi koraki, kakor po navadi kmetje merijo njive. Tedaj ee zavladala taka oustoplost, da prvi trenutek nihče ni mogel izdaviati besede. Kmetje ee gledali in niso verjeli lastnim očem. Najbolj obupani ee bili Bistričani. Tokmakčija namreč ni hodil po resnični meji, po tisti, ki bi jo po njihovem prič-kanju moral pokazati, temveč se ee je decela ogn-til. Zašel ee na Kucijevo njivo in hodil po meji, ki jo ee potegnili Andrej. Ce bi ga bil sam Andrej poučil, bi menda ne napravil tako.

(Dalje.)